

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, $\frac{1}{2}$ évre 6 frt, $\frac{1}{4}$ évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, $\frac{1}{2}$ évre 7 frt, $\frac{1}{4}$ évre 3 frt 50 kr. 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETESEK: 8-hasábos petit sor egyezer 8 kr, minden következőnél 6 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilvált sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDATARSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

KOSSUTH LAJOS (1802—1894.)

Turinból érkezik a megdöbbentő gyászhir, a mely tudatja, hogy **Kossuth Lajos meghalt.**

Meghalt a férfi, a ki mig élt, csak hazájának élt; letűnt Hunnia egéről a tűzoszlop, mely a magyar nemzetet a 300 éves szolgaságból az alkotmányosság ígéretföldre vezérelte; kialudt a láng, mely a honszeretet hevével töltötte el a nagy napok emlékeitől mind jobban távolodó epigonok sziveit: és most egy pillanatra a tanácstalanság aggodalma, a sötétség káprázata s a bizonytalan jövőtől való félelem fagyos borzongása vesz erőt mindnyájunkon, s a mig szívünk az igaz részvét fájdalomával adózik a nagy halott emlékének, aggodva kérdezzük önmagunktól, mi lesz velünk, mi lesz hazánk békés fejlődésével, a szabadság eszményeinek már-már biztosított diadalával, látva, tudva, hogy a sötétség szolgálai milyen esengéssel várták a napok óta tartó haláltusa végét, mely megbénítandó lesz a törvényhozás működését, a haza szívének lázas dobogását.

Miként a család oszlopos fentartójának halálával az árván maradtak keblét a részvét és a jövő feletti aggodás kettős fájdalma tölti be, ugy a magyar hazafi szívet is a gyászhir vételének pillanatában ama kettős érzelem szaggatja.

Amde bizzuk a holnapra a jövő feletti kétség földön vergődő érzelmeit, s meggyujtván a kegyelet lángját, áldozunk magasztosult kebellet a drága halott dicső emlékének, ki mig élt, sok dicsőséget és sok fájdalmat aratott, s ki a végzet kettős adományából a dicsőséget és a boldogságot hazájának, a számkivetés, a hontalanság keserű sorsát pedig magának tartotta.

Beérkezett a Kölcsey Egyesület könyvtárába:

1909/4 év 4116 sz

Kossuth Lajos állapotáról márczius eleje óta érkeztek komolyabban aggasztó hírek. A liberális egyházpolitikai reformok impozáns ünnepeibe s a szabadelvű lelkesedés örömhángjába leverőleg hatottak a Turinból érkező szomorú táviratok, melyek a nagy hazafi súlyos betegségét jelezték.

Imminens veszély még nem volt ugyan, de Magyarország összes lakossága kezdett hozzászokni ahhoz a lesújtó gondolat-hoz, hogy a katasztrófa bekövetkezik s történelmünk egyik legnagyobb, még élő alakját, a lánglelkű hazafit, rövid idő leforgása alatt elveszítjük.

Már akkor **Kossuth** beteg, nagyon beteg volt. A kiállott szenvedés erős nyomokat hagyott rajta. A pár év előtt még robusztus **Kossuth**nak csak romjai maradtak. Látása, hallása annyira meggyengült, hogy a beszédet sem értette, néha hozzártartozóit sem ismerte meg. Többször összerogyott a gyengeség miatt. Egész napi táplálkozásn egy pohár tej, egy tojás, néhány kanál leves: ez nem volt elég erögyújtésre.

Orvosi konziliumot is akartak akkor felette tartani, de nem engedte meg. Néha felkelt ágyából, íróasztala mellé ült, újságot vett kezébe, de nem volt képes olvasni.

Márczius 8-án így sohajtott fel mellette levő fiához, **Kossuth** Ferenczhez:

— Ideje volna, hogy vége legyen már! Egyre vágyom a halálra . . .

Márczius 9-én végre beleegyezett, hogy **Carle** lovag és **Basso** dr. házi- orvosa végrehajthassák rajta a szükségesnek mutató operációt. Ez másnap meg is történt. **Kossuthon** vérmérgezési tünetek kezdtek mutatkozni, a mi többször önkivületi állapotba ejtette.

Kossuthot márczius 11-én a *székely küldöttség* kereste föl, de nem beszélhetett a nagy hazafival, mert **Kossuth** éppen aludt.

Midőn a küldöttség ott járt, megértették azt vele, s beleegyezett abba, hogy az ő messziről jött *székelyei* őt meglát-

haassák, s áthaladhassanak a szobán, melyben pihen; de midőn ez megtörtént, már nem tudta mi történik körülötte, s mintegy megrémülve kérdé olaszul:

— Mi történik itt?

Ferencz fia felvilágosítása után, úgy látszik akarta, hogy szavát is hallják, de csak annyit mondhatott:

— Nagyon beteg vagyok!

Mennyi fájdalom, mennyi lemondás volt e három szobán. A kik hallották, siettek ki, hogy zokogásukat elfojthassák . . .

Carle dr. olasz egyetemi tanár megállapította, hogy **Kossuth** betegségének oka: *mirigydaganat*. A gyógykezelést **Carle** dr. maga vette át s biztat abban, hogy a veszedelem a legrövidebb idő alatt megszűnik.

Közelgett márczius 15-ike. Bizonytalan aggodással, dobogó szívvvel vártuk, vajjon a nagy hazafi megéri-e a szabadság felvirradásának évfordulóját, melylyel annyira összekapcsolódik az ő személyisége.

Ezen aggodalomra az szolgáltatott okot, hogy éppen márczius 14-én érkeztek a levégzetesebb hírek **Kossuth** állapotáról.

A táviratok szerint **Kossuth** az előző éjjelt *nyugtalanul* töltötte. A betegnek erős láza volt.

Egy másik sürgöny márczius 14-éről azt jelentette, hogy **Kossuth** állapota *nagyon súlyos*. Deliriumban, *eszméletlenül feküdt egész délelőtt*. A hólyagmosás csak nehezen volt végrehajtható rajta. A betegség tünetei *legaggasztóbbak*. **Basso** és **Carle** orvosok *Bozzoló* hírneves tanárt konziliumra hívták.

Fiumébe e nap délelőttjén az a lesújtó hír jött **Kossuth** állapotáról, hogy az oda érkezett értesülések szerint *a katasztrófa minden órában várható*.

Kossuthot környezete minden képzelhető gonddal ápolta. Éjjel-nappal körülötte voltak nővére, **Ruttkay** né Lujza, fia **Kossuth** Ferencz, titkára **Aulich**, végre házi- orvosa és barátja **dr. Arnaud Basso**. A beteg rendszeren tudatában volt állapotának és maga köve-

telte, hogy e tekintetben a tiszta igazság jusson azok elé, kik állapotát figyelemmel, érdeklődéssel kísérik. A súlyos betegség azonban nem ritkán kimeríté szellemi erjét s megesett, hogy íróasztala közelében ülve azt hitte, hogy hálószobájában van, vagy megfordítva.

Ezen éppen nem lehet csodálkozni, mert betegsége felette kínzó fájdalommal járt, amelyek a legerősebb embert is kimeríthették. Naponkint kétszer is bevezették orvosai, **dr. Basso** és **dr. Carle** a kathertert, hogy ennek révén a vesevadászoktól megszabaduljon, melyek felszaporodva, vérmérgezéssel fenyegették. Midőn fájdalmai nem kintózták, rendszeren hálószobájában, pamlagán feküdt, házisapkában s ilyenkor előszeretettel foglalkozott a hírlapok átlapozgatásával. Nem elégedett meg azzal, hogy a lapokat neki felolvassák, hanem nagyítóüveg segélyével maga nézte át azokat s különös figyelemmel kísérte ama híreket, melyek betegségről szóltak.

Az olasz lapok, különösen pedig a *«Gazetta del Popolo»*, a *«Gazetta Piemontese»*, *«Secolo»*, *«Tribuna»* s többen az utóbbi napokban nagy figyelemmel kísérték állapota fázisait s a legszebben irtak a nagy betegről. Hasonlóképen számos levél és telegramm érkezett naponkint a bel- és külföldről.

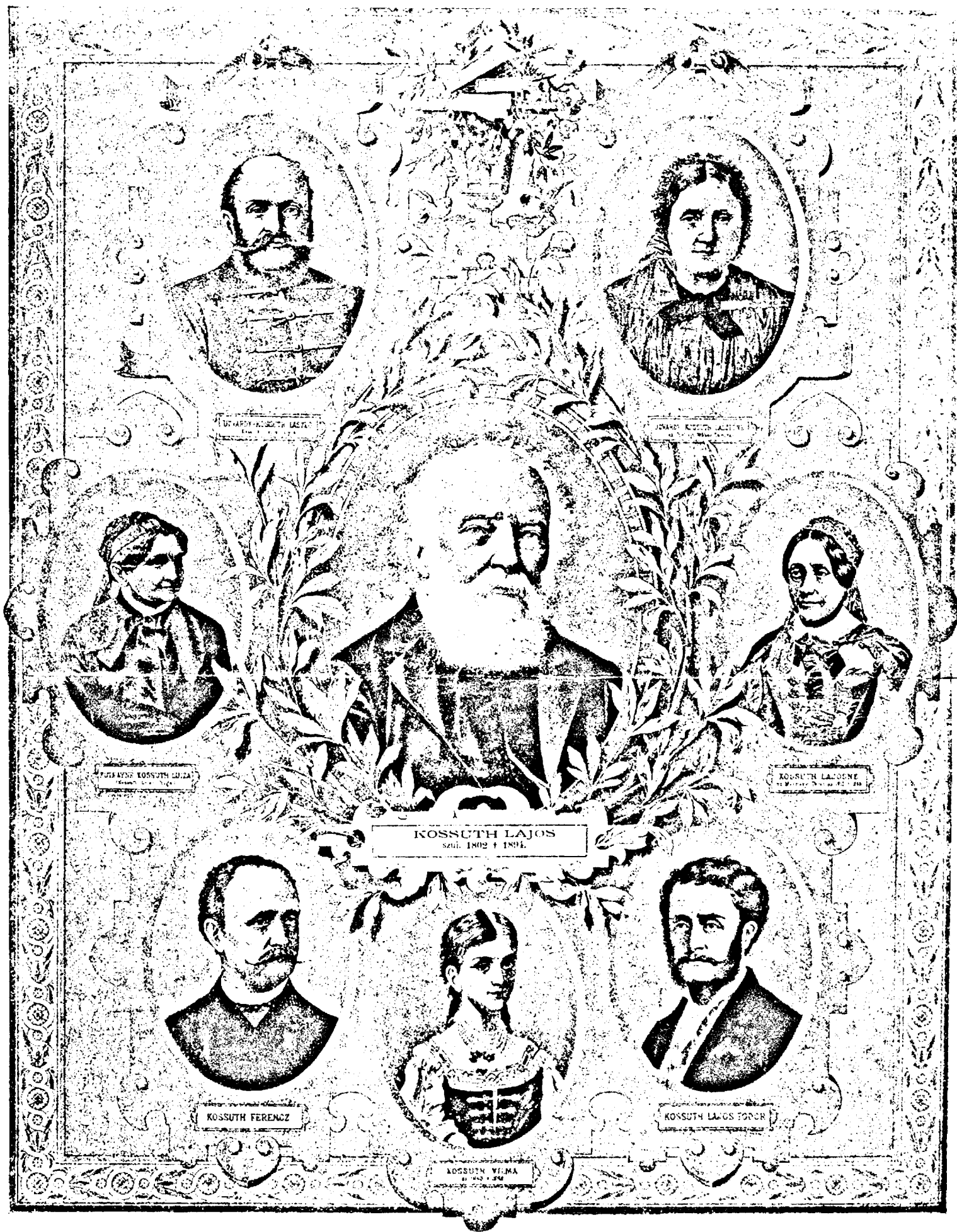
Kossuth nehéz haldoklása egész máig tartott.

A szorongó aggodással várt bizonytalanság véget ért. Magyarország nagy fia, kinek felgyógyulásáért az egész nemzet imádkozott, megtörve a 92 év terhétől, a kiállott izgalmaktól és a súlyos betegségtől, *ma már halott*. A hajnali órákban érkezett hozzánk a lesújtó hír, a mely kérélhetlenül jelenti a rettenetes valót, hogy a mitől féltünk, a mitől remegve remegtünk, bekövetkezett: **Kossuth Lajos meghalt!**

Reszket kezünkben a toll, pilláinkon köny remeg, mikor e pár sort papírra vetjük. Magyarok, imádkozzatok, imádkozzatok a nagy halott lelki üdvéért, csendes nyugodalmáért!

Ime a lesújtó távirat:

Budapest, márczius 21. Feladatott hajnali 2 órakor, érkezett reggel 3 óra 14 perczkor. (Saj. tud. táv.) **Kossuth Lajos — Turinból érkező távirat szerint — az este. 10 óra 55 perczkor meghalt.**

KOSSUTH LAJOS ÉS CSALÁDJA.

Handwritten marks in the top right corner, possibly initials or a signature.

12217

FL

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, $\frac{1}{2}$ évre 6 frt, $\frac{1}{4}$ évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, $\frac{1}{2}$ évre 7 frt, $\frac{1}{4}$ évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 8 kr, minden következőnél 6 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilttér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDATARSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

Paraszt fogdosás.

Arad, márczius 20.

A mezőgazdaság érdekeit minden lehető módon előmozdítani, az agrikultúrát fejleszteni, ez mindenesetre áldásos, hazafias törekvés, de egyoldalú *fakciózus agrárpolitikát csinálni* egy oly országban, melynek törvényhozó testületében a földbirtokos osztály feltétlenül dominál, felesleges. Es csinálni ezt a politikát az industriális és kommerciális érdekekkel ellenséges irányban, veszedelmes agyafurtság is, tudván, hogy épen ez utóbbi keresetágak gondoskodnak egy részt a befektetésekhez megkivántató tőkékről, másrészt pedig a mezőgazdaság fellendüléséhez annyira szükséges belfogyasztásról, mely virágzó gyárpar és jómódu iparososztály nélkül képzelhetetlen.

Szükségesnek tartottuk ezeket előrebocsátani, midőn egy oly mozgalom jelentkezését és „*elűszökösödését*” akarjuk itt pár sorban méltatni, mely most még ugyan a felszín alatt, de már is szélesebb köröket foglalkoztat, s rövid idő múlva mint a jezsuiták boszorkány konyhájának legujabban feltalált főzete fogja országszerte szétáramló bűzével a „*nemzeti*” politika moráljához még hozzá nem törődött orr-idegeket kellemetlenül érinteni.

„Az Országos gazdasági egyesület” ugyanis, társulva a „Magyar mérnök és építész egyesület”-tel s támogatva a földmívelési minisztérium érdeklődő körei által szélesebb alapon egy — különösebben az agrikultura érdekeit támogató — közgazdasági napilapot létesített.

Az alapítók névleg egyletek és kö-

rök, tényleg emberek voltak, a kik a vesékben olvasni nem tudtak, hanem egymás intenczióiról egyszerűen az által vettek tudomást, hogy *elhitték*, a mit egymásnak mondtak, s így ők arra a meggyőződésre jutottak, hogy *egyét* értenek és akarnak, t. i. hogy vállalatuk tisztán és egyedül a kitűzött cél szolgálatában álljon, és *semmijéle pártpolitikát* ne kövessen.

Nagyfoku naivság kellene azonban ahhoz, hogy feltegyük *Apponyiról*, miként ő, ki nyilvánosan azt állította a kezéről, hogy csak ki kell azt nyújtania s egész Magyarországot lángba borítja — a szükségbeli polgári házasság előtt mondta — hogy ő a hosszú kezével ezt a kínáló kedvező alkalmat meg ne ragadja, s az úgy is teméntelen pénzbe — nem az óvébe — kerülő jezsuita sajtót egy — nagyobbára szabadelvű párti birtokosok hozzájárulásával alapítandó — *ingyen* dsentri ujsággal ne öregbitse.

Igy történt azután, hogy míg az alapítók egyrésze jóhiszeműen gyűjtögette a szántó-vető részvényeseket, addig a jezsuita párt emisszionáriusai szép csöndesen a feladat spiritualis részének megoldására vállalkoztak és szerveztek egy olyan szerkesztőséget, a melytől még Kaas Ivor báró is tanulhat egyet-mást, már t. i. az ő fachjába és politikájába vágót.

A munka-felosztásnak ezen ügyes alkalmazása következtében dülőre is jutott a dolog, s minden szépen nyélbe lett ütve. A részvényesek együtt voltak, be is fizettek egy részletet, a szerkesztőség pedig hozzálátott a honmentéshez.

A szerkesztői program ugyan már maga némi aggodalmat keltett mindazokban, kik a közgazdasági érdekeket öncélnak tekintették s nem akarták tűrni hogy az pártcélokra használtassék fel. De hát eleintén nem voft a fallácia valami nagyon kirívó, mert a gazda ember, különösen a magyar gazda, szívesen zugolódik, s bár betakarítani se győzze az áldást egyébként, ha a *mák* be nem üt mégis elégedetlen; különben is méltánytalan volna kívánni, hogy a ki a jó Istennel örökös perben áll, hogy az bármiféle emberi kormányt jónak bár miféle emberi intézkedést helyesnek tartson.

Azomban a magyar agrariusok közös erővel alapított lapja, nevezzük röviden „*Hazánk*”-nak, nem szorított csupán a gazda közönség bajainak felsorolására s aggodalmainak ecsetelésére, hanem kezdett nagy politikát csinálni; kezdte — s azután abban sem hagyta — Apponyit minden áldott nap mint olyan férfit dicsőíteni, ki egyedül képes a kormány által teremtett súlyos politikai helyzetből a nemzetet kimenteni; azután jöttek az egyházpolitikai reformok elleni mozgalmak s azok vezetőinek jóakaratu méltatásai, a kormány intenczióinak mind nyiltabb gyanúsításai, sőt — midőn az egyházpolitikai javaslatok betérjesztésének felsőbb jóváhagyása után a reakcionáriusok még egy utolsó kísérletet kockáztattak meg a kormánynak felülről való megbuktatására — a „*Hazánk*” élén a derék részvényesek nagy épülésükre alaposan beigazolvva találták, mennyire idején volna az *országgyűlést feloszlatni*; pedig ez akkor annyira *titkos* vágyát képezte a

Az „Aradi Közlöny” tárczája.

Ismét családja körében.

— Irta: Ehrlich Hermin. —

Valóban, az embereknek már nincs is vágyódásuk. Mennyire örült Bolinger ur, mikor feleségét s gyermekeit a coupéba látta tűlni. Mily lelkendezve s örömprepsve tért a vasuti állomásról „kihalt” lakására. Ime, ő most szabad, mint a madár; ha hazatér nem faggatja most a mindent tudni akaró feleség, nem lár-máznak fülébe a csintalan gyerekek.

Pár hét nem sok idő s addig fürdön lesz családja, de ezt a pár hetet kellemesen fogja eltölteni, s maga akarata szerint.

Ha későn talál hazatérni, nem kell majd felesége éjfél szemrehányó prédikációit hallgatnia.

Milyen kellemes is az, mikor az ember senkinek sem felelős! Hisz szereti ő a családját, de pár hétre mégis éljen az ember szabadjára s nem árt, ha az egyhangúság homályából küssé ki ki rug.

— „Ördög és pokol, ma szabad szárnyra ereszttem kívánságomat s teszem, ami nekem tetszik” — mormogta fogai közt szalmaözvegünk s lecsúszott, hogy már egyszer ő is legalább szalmaözveg lehet.

Nem akarjuk szalmaözvegységének minden apróbb-cseprőbb történetkáját elmesélni, ezt tán nem is igen lehet s hozzá indiskrétek lennünk, de annyi áll, hogy szabad ideje alatt nagykanállal szivta magába a szalmaözvegység örömeit, élveit . . .

S csodálatos, ha egy férj, ki egész éven át papucshős, „fenegyerek” módon éli le szabad idejét, oly ügyetlenül darálja le pár heti szabadságát, hogy a világ szája mindig csak róla kelepel. — Különben ő maga sem tudja stiklijeit magába zárni, titokban tartani.

Elég azonban a mi történetünkhöz annyi, hogy hősünk is minden megengedett és meg nem engedett örömet megkóstolt özvegysége alatt, de mennyire csalódott, mikor személyes tapasztalatból meggyőződött, hogy a „rózsás szalmaözvegység” nagyon is tövises, hogy semmi sem ütött be úgy, mint ahogy ő magának képzelte, lerajzolta.

Mélán, elhagyatottan busult, bánta, hogy felesége távoztán annyira örült. Egyszerre arca fölvidult, egy telegrammot hoz a postás, melyben felesége tudatja, hogy hamarabb tér haza, mint megállapították volt.

S ma reggel megérkezett a család enivaló két kis gyermek s egy elbájoló kicsiny nő. S a buskomor férj házához újra a boldogság szállt. Nemrég jött a férj is lakására,

nem ugyan a vendéglőből, azt már rég ott-hagyta, kozmás ételleivel együtt. Házi étkek után sóhajtozott — a szó szoros értelmében. Gyomorgörcei emlékeztették vendéglői étkezésére, fejfájásai „arany korszakára”, mikor még szabad ember volt, halvány színe, sápadtsága pedig „szabadság”-ára. Minő ellentét volt egészséges kis felesége.

Okul persze nem hozhatta fel a „kirugásokat”, nem a stiklijet, hanem szidta a városi levegőt, mely fülledt, egészségtelen; a forróságot, amely kiállhatatlan; a munkát, mit neki huznia kell, míg a feleségecske fürdözik; szóval meg kellett ragadni minden szalmaszálat, összeszidni mindent, nehogy valahogy kitűnjék még turpissága.

Amint a terített asztal barátságosan meg volt terítve négyüknek, nyakába ugrottak a gyermekek: a feleség is kitétt magáért, a konyhában sürgött-forgott s minden fáradság a papáért történt. Így ni! A nyulgerincz lágyan megsülve, a bor csak kevéssé lehűtött. Mikor felesége bejött a konyhába s boldogan mosolygott szemébe, lesütötte s valami belső hang sugta neki: hogy felesége megbecsülhetetlen.

Leült kényelmesen, az egyik fiu lehuzta a kabátját, majd elhozta a házi papucsát, a másik, a kis Kari, telugrott a térdére és játszani akart. Ez aztán a kedves! Az apa

jezsuitáknak, hogy nyíltan nem is igen mertek vele elő állani.

Ekkor aztán annyira beteltek a részvényesek a saját pénzükhöz épített redakcionális fészkek kakukfőkjének fészkelődéseivel, hogy mozgalom indult meg közközlésben ezen hallatlan politikai csempészetnek megátolására. Ezen mozgalom, mely a tulnyomó számú szabadelpvű párti részvényesek által támogatottak f. é. április 4-ére egy *rendkívüli közgyűlést* provokált s ezen a gyűlésen a vállalatnak — melyről már kétezer évvel ezelőtt jóslatszerűleg énekelte Vergilius: „Sic vos non vobis” liquidációját is kifogják esetleg mondani.

Az ezen formózus — pénz fogyasztó s másnak hajtó — gazdaság beszüntetésére irányuló mozgalom indító, kik között négy igazgatósági tag van, a részvényesekhez szétküldött felhívásukban a többek között ezeket mondják:

„A *Hazánk*” című napilap megjelenése óta oly irányt követ, a mely nemcsak ellentétben áll a részvénytársaság alapításakor elfogadott elvekkal, hanem meggyőződésünk és tudomásunk szerint a részvénytársaság tagjai többségének politikai meggyőződésével is ellenkezik.

Ezen felül e napilap fönntartása társulatunk anyagi helyzetét is kockáztatja, mert az általa követett irányval nem csak hogy nem birt megfelelő tért foglalni, hanem máris elidegenítette a lapról az előfizetőket és ennél fogva a vele járó kiadásokat nem fődözi, sőt már eddig is igen tetemes veszteségeket okozott, még pedig oly célok szolgálataiban, a melyek a részvényesek tömegétől távol állanak.

Mínt hogy a lap irányának megváltoztatására tett kísérleteink célhoz nem vezettek, és követett irányával meghusítja azt a reményünket is, hogy a közönség körében, ez idő szerint, nagyobb elterjedést nyerhessen: mi alulirottak, számos tagtársunkkal együtt, rendkívüli közgyűlés egybehívását kívántuk a végből, hogy a „*Hazánk*” napilap eddigi iránya, közgyűlési határozattal, gyökeresen megváltoztassák, esetleg hogy a napilap megjelenését mielőbb megszüntessük, és ezzel megmentsük fenyegetett érdekeinket, s a részvénytársaság alaptőkéjének azt a részét, a mely megmenthető.

Mindezekből újra s minden kétséget kizárólag meggyőződhetik mindenki, hogy Apponyi politikája előtt semmi se szent. Az *Emke* cégé alatt Erdélyben még a

cizmadiákat is igyekezett pártjára hódítani, s e magasztos intézményt az aktuális politika sarába rántani; így tett az országos kegyelettel a budai honvédszobor leleplezése alkalmával, s így akarta most — sőt részben sikerült is neki — a közgazdasági érdekeket kompromittálni; reméljük azonban, hogy evvel a hazafiatlan vállalkozásával alaposan megbukott.

Felhívjuk azért e helyen is a „*Hazánk*” részvényeseit, hogy tömeges részvételükkel hiúsítsák meg ezen legújabb merényletét a fekete grófnak, ki semmiféle alkalmat el nem mulaszt, hogy oda is, hol a legszentebbet küzdeni s áldozni gyűlnek a honfiak, belopja saját perfid politikáját, és annak szolgáit.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —
Budapest, márczius 20.

Kezdeté d. e. 10 órakor.

Elnök: Bánffy Dezső br.

Jegyzők: Perczel, Schóber Ernő, Hock János.

A kormány részéről jelen vannak: Wekerle Sándor miniszterelnök, Csáky Albin gr., Hieronymi Károly, Lukács Béla.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Bessenyay Ferencz előadó betarjeszti a gyermekek vallásáról szóló jelentést. (Helyeslés.)

Annak idején napirendre tűzik.

Papp Elek csak nehezen szólhat, mert az adott helyzetben a kegyetlenség vádját vehetnék szemére. — De szólania kell, mert a Kossuth könyvtárára vonatkozó alapító levélben van néhány hiba, melyet korigálnia kell. A függetlenségi és 48-as pártot a könyvtárnak megvételénél mellőzték, amit szó nélkül nem hagyhatnak. A közvélemény azt látja ebből az alapító levélből, hogy a függetlenségi párt nem akart hozzájárulni a gyűjtéshez, holott pedig anyagi körülményeihez mért hozzájárult volna a pártnak minden tagja. De eltitkolták előlünk . . .

Polónyi Géza: Gyalázat!

Bartha Miklós: Így akartak minket meggyalázni!

Papp Elek: Az említett okmány azt mondja, hogy a gyűjtésre ivatek köröztek a pártok között. Ez nem áll, mert a pártból csak ketten kaptak felszólítást aláírásra, Nem tudja, hogy véletlenül, vagy pedig céltudatosan . . .

Bartha Miklós: Még Kossuthnak is hazudnak!

Hentaller Lajos: Előbb várd meg a végét, aztán beszélj!

Papp Elek: . . . történt, de akárhogy történt, tiltakozik pártja nevében ez eljárás el-

len, mely olybá tünteti föl szóló pártját, mintha nem lenne érzéke Kossuth iránt. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Hermann Ottó tagja a Kossuth-könyvtár bizottságának és Eötvös távollétében engedelmet kér, hogy ő feleljen a vádakra, Kossuth bizalmas levele, melyet szólóhoz intézett, arra kérte szólót, hogy a gyűjtést lehetőleg hamar fejezzék be. A határidő rövidségére való tekintettel és mert nem akarták a nyilvánosság előtt a dolgot szellőztetni, nem bocsátottak ki gyűjtőleveket. De megmondták Helfy Ignácznak, felhívták aláírásra Justh Gyulát és Szluha Istvánt, akik alá is irták. Ezeknek konstataciósa után sajnálatát fejezi ki, hogy ez a dolog a Ház elé került, ahová nem való. (Zajos helyeslés jobbfelől.)

Horánszky Náudor kijelenti, hogy Herman Ottónak igaza volt, mert ivet a nemzeti párt sem kapott, hanem az irt alá, aki tudott a dologról. (Helyeslés jobbfelől és a baloldalon.)

Justh Gyula Hermann Ottóval szemben kijelenti, hogy a kérdés tisztázása a Ház elé tartozik, mert pártjának gyökere itt a Házban van. (Helyeslés a szélsőbalon.) Ami egyébként a gyűjtést illeti ő két nappal a gyűjtés befejezése előtt értesült róla. A pártja elé akarta terjeszteni a kérdést, de Hermann azt mondta, hogy Kossuth kívánságához képest a kérdés ne kerüljön nyilvánosságra; kívánságától tehát elállott.

Időközben maga Eötvös Károly megöafolta, hogy pártok szerint történt volna az adakozás, de azért az alapító levél mégis tendenciózusson pártok szerint tünteti föl a gyűjtést. Ezt az eljárást egyébként nem jellemzi, mert arra a művelt szótárban nem talál szót. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Herman Ottó szólott ezután személyes kérdésben.

Budapest, márczius 20. (Saját tudósítónk távirata.) A képviselőházi ülés további folyamáról tudósítónk a következőket sürgönyzi:

Podmaniczky kijelenti hogy a szabadelpvű párt sem kapott ivet, ő gyűjtött azoktól kikkel találkozott.

Horváth Gyula méltó felháborodással utalt arra, hogy *Kossuth* haldoklik a házpedig olyan vitát folytat, melyhez foghatót a történelem nem mutat fel soha. Indítványozza hogy hagyjanak fel a vitával. (Zajos helyeslésben tört ki a ház.) A szabadelpvű párt és a nemzeti párt egy része tüntetőleg kivonult.

Olay Lajos azonban tovább dikciózott.

Az ülés végén *Drakulits* vádjai ellenében *Visontai* Soma védekezett nagy hatással.

A legközelebbi ülés április másodkán lesz.

Kossuth Lajos.

Nem hoz többé reménységet Turinból a táviró. Egy hosszú, kínos haláltusa különböző fázisairól ad hirt minden újabb sürgöny. Pillanatnyi javulás és gyors visszaesés követik egymást állandóan és az emberi tudomány hova-tovább kénytelen belátni küzdelme sikertelenségét a természet örök törvényeivel szemben.

Hu áltatás volna még tovább is reménykedni, kétségtelen immár, hogy a nagy szenvedőnek legfőlebb csak napjai vannak hátra s nem tehetünk egyebet, minthogy sajgó szívvel és fájdalmas megadással nyugszunk belé a megváltozhatatlanba.

A képviselőház folyosóján hétfőn az a hír volt elterjedve, hogy a Kossuth-katasztrófa esetén a parlament részéről való teendőkre vonatkozólag *Wekerle* miniszterelnök megegyezésre jutott *Justh Gyulával*, a függ. párt elnökével.

A miniszterelnök *Apponyi* Albert gróffal is közölte a kormány álláspontját. *Apponyi* gróf, *Beöthy* Akossal és *Horánsz-*

felvette a kis Karit, térdére vette és megkezdődött a hinta, hintilinta . . .

Mamus, hozz nekünk levest; s most fiackám, szállj le a térdemről, tjj le szépen . . .

Hozzálátnak az ebédhez. Bollinger ur felsóhajt: Hála isten, hogy itthon vagytok. Meny nyire más az élet, ha az embernek meg van a maga kandallója, itthon van a felesége; az az átkozott vendéglőkoszt majdnem aláásta egészségemet, megrontotta kedélyemet. Ti nők nem tudjátok, mennyit értek a férfiak szemében. Minden este hazajöttem, leültem, elmerengtem. Szivtam ezt a rossz levegőt, valóságos martyr lettem volna. De milyen izletes a falat, ha mindnyájan eszünk, kicsi pirinkóm; rég nem izlett ennyire. Igazán örülök, hogy hamarabb jöttél haza. Maradj ezentul is az én kis zsörtölődöm, hisz egész új világ van itt, ha te itthon vagy . . .

A feleség átkarolja, megcsókolja s szól:

„Kedves férjeckém, neked is méltányosnak kell lenni s nem mindig szekirozni a nőket, ha valami nem üt be akaratod szerint. Hisz mi hivatásunknak tartjuk, hogy férjeinket boldogítsuk s nektek jogotok is van ezt követelni. De ha pár hét elmulik, megint feléditek, mennyire kellemetlenül éreztétek ma-

gatokat feleségtök nélkül s elmentek vadászni otthon hagyjátok nőteket, hadd törődjék, vesződjék a gyerekekkel. Hisz arra való az asszony. Egész héten dolgoztak, fáradtan tértek haza s nincs egy szavatok feleségetek számára. Vasár- és ünnepnep fájdalom, megint nem vagytok, honn kszinóztok, clubboztok. S mindezért a szenvedésért az a sovány kárpótlás ér minket, nőket, hogy pár hetet eltöltünk a szabadban. Hidd el, édes férjem, a legjobb háziasszony is elveszti néha türelmét. Mert ne gondoljátok, hogy eleget tettetek kötelességeteknek akkor, mikor pontosan kiadtátok a heti pénzt. Gyenge elégtétel az is, hogy ti, ki tudja mi okból, annak belátására jöttök, jó lesz feleségeteknek kicsi fürdőzés is a sok munka után. S ilyenkor győződtek meg, hogy milyen drága, megbecsülhetetlen feleségetek. Régi baj, régi kerékvágás.”

Bollinger lehajtá fejét, gondolkozott: „Ugy-e bár ezuttal nem olvastad ki, aranyosom, ezt a prédikációt valamely kedvencz íróból. Igazad van. Oh, szent egek, ha megtalálná tudni . . . ez a sápadtság . . . halgassa meg: fogadom az égre, fiam, lelkem, hogy a legderekkabb férj leszek.”

Fordította: K.

ky Nándorral tartott tanácskozás után, hozzájárult a miniszterelnök előterjesztéséhez.

E megegyezés tartalma biztosítja a kegyelet általános zavartalanságát s az egész nemzet pietására való vonatkozását.

A miniszter értesítette a pártok vezéreit, hogy a korona mindenféle végtisztesség-adásba beleegyezett, csak azt kívánta, hogy ez ne legyen állami intézkedés.

Ezen az alapon jött létre a megegyezés, amelylyel szemben azonban függetlenségi egy kisebb része arra az álláspontra helyezkedett, hogy a párt immár megszerkesztette egy határozati javaslatot, amelytől még Justh Gyula sem térhet el. Ebben a javaslatban tudvalevőleg ugyanazokat a törvényhozási intézkedéseket kéri a függetlenségi párt Kossuthra alkalmazni, a melyeket Deák Ferencznek adott meg a nemzet és a korona.

Remélhetőleg lésszen a disszidensekben anynyi hazafiság, hogy a pietás általánoságát nem rontják meg s nem támasztanak oly éles ellentéteket, amelyekből beláthatatlan zavarok keletkezhetnek.

A „Neue Freie Presse“ vasárnapi számában Kossuth betegségéről vezércikkben ír, melyet a következőleg fejez be: Mikor ma a képviselőházban a Kossuth visszahonosítására irányuló kérvény tárgyalásra került, akkor Apponyi nemzeti pártját, meg a liberális többségből kilépetteket (a N. Fr. Pr. kétértelmű szót használt, melynek egyik értelme: salak) a függetlenségi párt oldalán lehetett látni; az episkópátus szövetségeseinek egyszerre sietős a dolguk, biztosítani annak az embernek a honosságát, kinek utolsó szava lángoló felhívás volt, az egyházi gyámkodás elleni harcban el nem csüggedni. Kitakarnak itt megcsalni? Ki ne látná, hogy nem a petícióról, hanem a polgári házasságról szóló törvényjavaslat feletti szavazás elhalasztásáról van szó.

Ujabb távirataink a következők:

Budapest, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
Turinből ma délben a következő jelentés érkezett: Kossuth az éjjelt nyugtalanul töltötte. A hőfok 39, az erők rohamosan fogynak.

Budapest, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
Helyi Ignác Turinből délelőtt 10 órakor a következő táviratot küldötte Justh Gyulához, a függetlenségi és 48-as párt elnökéhez.

Kossuth állapota ismét rosszabbra fordult. Reményünk fogy.

Budapest, márcz. 20. (Saj. tud. táv.)
Képviselői körökben elterjedt hír szerint a kormány teljes elismeréssel Kossuth érdemeiért, mindenhez hajlandó hozzájárulni, a mivel ezt társadalmi uton bebizonyíthatja. Ezen túl nem fog menni.

A szabadelvűpárt teljes támogatása emez eljárásnak biztosítva van.

Budapest, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
Reggelre kelve nagyon leverő távirat érkezett Turinből. E távirat szerint Kossuth nagyon oda van s már csak legföllebb órákig élhet. Egyetlen vigasztalás a távirattal szemben, hogy függetlenségi párti körből jön, olyanból, amely Kossuth egész betegsége alatt a lehető legperimistább hangon tudósított a nagy beteg állapotról.

Ez a távirat így hangzik:

Turin, márczius. 20. (Saj. tud. táv.)
Feladatott éjjelután 2 órakor. Kossuth állapotát már az orvosi bulletin is aggasztónak tartja. Ennek hatása alatt épen most jártam Kossuthnál s amit hallottam meg-

döbrentő. A nagy beteg lélekzése, évrése rendetlen, láza tetemes. A tüdőlobb folyton vándorol egyik helyről a másikra s ezt már magok a legvérmesebb reményű orvosok is fölötté aggasztónak tartják. A család kétségbeesése leirhatatlan. Időnként a köhögő beteget a meggyülemlett nyálka megfullasztással fenyegeti. Az orvosok ilyenkor könnyű masszaget alkalmaznak a nyálka eltávolítására. A helyzet a lehető legnagyobb mértékben reménytelen.

Budapest, márcz. 20. (Saj. tud. táv.)
A pesti legelőkelőbb politikai körök válsághirekkel telvék.

Ujságolják Fejérváry és Tisza küldetését a királynál, a ki tudni sem akart Kossuthnak törvényhozásilag adandó kegyeletéről.

Budapest, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
Vasárnap Wekerle Bécsben járt a királynál, de ő sem ment semmire. A hírek szerint szemrehányással illette Wekerlét, a ki mit sem ad a király személyes érzelmeire. Kijelentette, hogy Kossuthért, ki őt törvényes uralkodójául el nem ismerte, nem tehet semmit. Nem bánja, ha a magyar társadalom lerója halálját, de ő semmit sem tehet és rossz néven venné a törvényhozástól és a kormánytól, ha résztvenne a végtisztességen, mert tekintettel kell lennie Ausztria szövetségeseire, hadseregére.

Budapest, márcz. 20. (Saj. tud. táv.)
A király a Magyar esti lap szerint még is beleegyezett, hogy Kossuthot a képviselőház költségén eltemessék.

Wekerle hazaérkezése után kevéssel, Pápaytól táviratot kapott, mely szerint a király revokálja ígéretét, hogy Kossuthot a képviselőház költségén temethessék el.

Az ellenzéki források urbi et orbi beszélnek a válság esélyeit. Ugy tudják, hogy a kormány nem állhat meg, ha Kossuth emlékének nem adózik és a legmeszebb menő kegyelettel még saját pártja sem tartana vele.

Regisztráljuk e híreket, mint kolportáltakat a zavaros és bizonytalan helyzetre jellemzőket.

Turin, márczius 20. (Saját tud. táv.)
(Helytől Jusztához fél tizkor). A kormányzó állapota ismét rosszabb. A remény mind-egyre fogy.

Turin, márczius 22. (Saj. tud. táv.)
Galilezi orvos, ki az éjet Kossuth mellett töltötte következőleg nyilatkozott; a láz 40 fok, lélekzés 36, érverés 100 valószínű, hogy a nyálka elő fogja idézni a katasztrófát.

Helyi Kossuth lábainál ül, hanem Kossuth nem szól, bár még eszméletnél van.

A komornyikja a száját kimosta boraksszal, mire Kossuth összeesett.

Étellet is kinálták hanem kezével intett, hogy nem kell. Már alig hallhatóan nyög.

Turin, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
A vég közeledik rohamosan. A konzilium után az orvosok oxigénnal töltött tömlővel mesterséges légzést alkalmaztak. A család kétségbeesett és feladott minden reményt. A katasztrófa láthatólag csak perczek, legföllebb órák kérdése.

Turin, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
Délután három órakor az agonia beállott. A mesterséges lélekzést folytatják.

Budapest, márcz. 20. (Saj. tud. táv.)
Kossuth haldoklásának híret az egész főváros a legnagyobb izgatottsággal várja.

Egyes lapok külön kiadásokat osztogatnak az utcákon, a kiadóhivatalok ki-

rakatainál pedig tömegekben olvassák a legujabban érkezett közszemlére kitett táviratokat.

A szerkesztőségek állandó permanenciában vannak, szakadatlanul felelve a kérdő táviratokra és telefonozásra.

Altalában a részvét rendkívüli és az izgatottságot különösen a kiszivárgó válsághírek a végsőig fokozzák.

IDÓJÁRÁS.

Légnyomás: reggel 7 órakor 762.4 milliméter, délután 2 órakor 761.3 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor C° + 5.1, délután 2 órakor C° + 12.3. Szél iránya és ereje: reggel 7 órakor EN. 3. délután 2 órakor EN. 4. Felhőzet: reggel borult, délután borult. Csapadék az utóbbi 24 órában: este csepegett.

IDÓJÓSLÁS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Márczius 21. —

Változó felhőzet. — Hűvös. — Jelentékeny csapadék nélkül. — Éjjeli fagy.

Mortara és Novara.

— Az „Aradi Közlöny“ tudósítójától. —

Arad, márczius 20.

Osengő-bongó zeneszó verődött át Aradra a Maroson túlról tegnap este. A csász. és kir. 33-ik gyalogezred katonazenéje volt az, a mely disztakarodóval ünnepelte a Mortara és Novara városok mellett vívott diadalmas csaták évfordulójának előestéjét.

Az akkor még Gyula i-ezred nevét viselő regiment e dicsőséges tette a következőkép van megörökítve az ezred történelmében:

Halhatatlan betűkkel vannak a hazai haditörténelemben megörökítve, a Gyulai ezrednek 1849. márcz. 21-én és 23-án Mortara és Novara alatt véghezvitt hadműveletei.

A hősi Benedek ezredes vezetése alatt, a hadosztályparancsnok, Albrecht főherceg ő Fensége által elszánt magatartásra és vakmerőségre lelkesítve, dacára a már beállott alkonyat és az ellenség neves tüzelésének, feltartóztatlanul hatol be a gyulai ezred 2-ik zászlóaljával Mortara-ba; alig éri azonban el a város tulsó oldalán levő kapuját, midőn erős és rendezett ellenséges csapatok jelennek meg ezredünk háta megett. Benedek megfordul hirtelen, vakmerően a legelső ellenséges csapat elé megy s azt fegyverletételre szólítja fel. Az időközben megérkezett első zászlóalj segítségével Benedek kiűzi a városból az ellenséget s 2000 hadifoglyon kívül még 6 ágyut is hatalmába ejt. Az éjjeli utozai harcban bátor magatartása által az ezrednek több tisztje tüntette magát ki.

Két nappal később a Gyulai ezred újra részesült azon szerencsében, hogy a Novara mellett vívott győzelmes csata lefolyásában részt vehessen. Ez alkalommal ismét Albrecht főherceg hadosztálya volt az, mely a legfontosabb és legválságosabb pont, a la Bicocca major elfoglalásáért délelőtti 11 órától alkonyat beálltáig valódi hősiességgel küzdött. A győzelem zászlóinkhoz már-már hűtlen akart lenni, midőn az ellenség sorai ingadozni kezdettek. Benedek ezredes valamint Mortara-nál, ugy itt is, gyors elszántsággal s a más csapatok által támogatott és éppen összegyűlt ezreddei, a sokáig vívott la Bicocca majorra egy új rohamot intézett s azt újból elfoglalva, annak ezuttal ura is maradt.

A novarai győzelem el volt érve s ezzel a „hős Radetzky hadvezér“ vezetése alatt álló négy napi hadjárat dicsőségkorszoruzottan befejezve.

Közvetlenül a la Bicoccarra intézett roham után, Albrecht főherceg és tábor-szernagy Ő cs. és kir. Fensége, ki az ezredet ily fényes győzelemre vezette s magának ez alkalomra a Mária-Terézia érdemrendet vivta ki, Benedek ezredet megölelte, megcsókolta s az összegyűlt tisztkekhez a következő szavakat kegyeskedett intézni:

— E csók, uraim, mindnyájokat megillette! Onök hősök módjára harcoltak; e nap eredménye és dicsősége Onöknek köszönhető. Büszke vagyok, hogy élükön állhatok. O Felsége meg lesz velünk elégedve!

Vajha sohse enyészne el e magasztos kitüntetés az ezred emlékezetéből, melyre az ezredet a fenséges főherczeg a csatamező közepette érdemesnek találta!

Hódolatteljes készséggel s örök hálával őrizi az ezred azon képet, melyet O cs. és kir. Fensége az ezrednek adományozni kegyeskedett s mely azon mozzanatot ábrázolja, midőn O Fensége legfőbb elismerését méltóztatott nyilvánítani.

A novarai győzelemnek számtalan diadalmi jele volt ugyan de veszteségeink sem voltak alábecsülendők. A Kinsky ezred után, az összes csapatok között a Gyulai ezred vesztett legtöbbet, t. i. 17 tisztet és 181 legényt.

Nagy volt azonban azok száma is, kik kimagasló tetteikért kitüntetésben részesültek. A tisztek közül 1 a lipótrend, 8 a vaskoronarend lovagkeresztjével, 17 pedig a katonai érdemkeresztrel tüntettetett ki; a legénység közül 6 az arany és 62 az ezüst vitézségi éremmel jutalmaztatott meg.

A tulajdonképeni emlékünnap a mai nap folyamán megy végbe. Mint már írtuk, d. e. 9 órakor a vár diszterén, (kellemetlen idő esetén a templomban) a két ütközetben elesett katonák lelki üdvéért rekviemet mond Nidermann katonai lelkész. Utána az emlékbeszédet Csikós Alajos ezredes tartja, a mit magyarul Ronay százados, románul pedig John százados fog a legénységnek tolmácsolni.

Délben a tiszti kaszinóban fényes disztribúció lesz, melyen a zenekar játszik, d. u. 3 órakor tüzene. Ugyanekkor kezdődnek a tréfa felvonulások s a különféle bakamulatságok.

Az egyházipolitikai viták folyama alatt az országgyűlési tárgyalásokról részletes és tárgyilagos tudósításokat közöl Budapestről érkező táviratok alapján az

„ARADI KÖZLÖNY.”

Lapunkból a közönség már a kora reggelel órákban kimerítő tudósításokat olvashat a nagyfontosságú, óriási elvi harcokról, melynél nagyobb és jelentősebbet, az ország közügyeire kihatóbbat, 1867-óta a magyar törvényhozás nem vivott.

Az „Aradi Közlöny“ csaknem egy teljes nappal megelőzi távirati tudósításaival az összes fővárosi lapokat, a melyek késő délután érkeznek Aradra, míg az „Aradi Közlöny“-ből már kora reggel értesülhet a közönség mindama nagy érdeklélő s ország-szerte feszült kíváncsisággal várt vitákról és eredményekről, a melyek előző nap a parlamentben történtek.

Előfizetéseket elfogadunk bármely naptól kezdve.

Az előfizetési feltételek lapunk homlokzatán olvashatók.

HIREK.

Márczius 21. Szerda. Róm. kath. naptár: Benedek. — Protestáns naptár: Benedek. — Görög-keleti naptár (márczius 9.): Szob. 40 vértanu. — A nap kél 5 óra 47 perczkor, nyugszik 5 óra 56 perczkor.

Szabadságharczi emléktárgyak országos múzeuma (színházépület, II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 és délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan.

Kölcsey-Könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 3—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: Polgári iskola földszin.

Márczius 26. Az ipartestület évi közgyűlése, délelőtt 10 órakor.

Márczius 26. Az ipartestületi betegsegélyző pénztár küldötteinek közgyűlése délután 3 órakor.

3 óra 59 percz.

Hatalmas szárnycsapásokat hallottam, suhogást és ablakom párkányzatán ott állt egy gölya, testhez álló, könnyű tavasszi kabátban és ügyes hanghordozással beszélni kezdett:

— Gölyaffy vagyok, most érkeztem, épen ebben a pillanatban indiai villámból, hol a nyarat igen kedélyesen töltöttem a szomszéd villa özvegyével. Most pedig azért jöttem, hogy bejelentsem a tavasz megérkezését...

Véletlenül megnéztem az órán. 3 óra 59 percz volt délután.

Ujra szárnycsapások, suhogás és az én gölyám eltűnt szemeim elől. Én meg hátradőltem székeimen és álmodozni kezdtem.

... Hát újra itt vagy te illatos virágot nevelő tavasz, hogy balzsamos levegőddel elandalíts; újra megérkezettél te szerelmet ébresztő tavasz csokolódzó napangaraddal, hogy a szívemben szunnyadó, alvó érzelmet felszítsad, ó üdvözlégy hozsánna neked!

Érzem érzem a szellő langyosabb, halk zizegése beszédesebb lesz s mintha hallanám láthatatlan csalogánykar fülbemászó, méla dallamát. Ti kedves Józsefnapi gölyák, ti csak pontos szorgalommal jöttök meg és a tavasz heugásával mosolyt csalatok minden ajakra, fényt minden szembe, szerelmet a szivekbe és zöldbe borítjátok az erdőt, hogy ernyőt vonjatok a szárnyas dalnok csoportra...

Ott, ott messze röpül az én Gölyaffy m és házról-házra röpködve hirdeti a tavaszt. Te jó madár! (Ime, néhány jó gondolat a ma bizonyára meginduló tavasszi versörömhöz.)

A világ összes kalendáriumi szerint tegnap délután 3 óra 59 perczkor kezdődött meg a tavasz.

— Személyi hir. Párecs gazdasági tanácsos tegnap Budapestre utazott.

— A hivatalos lapból. A király Németh Ignác czimzetes ministeri fogalmazónak és Kleinschmidt tudósítónak a ministeri titkári czimet és jellegét adományozta.

— A 13 vértanu szobra. Köztudomású dolog, hogy Arad legszebb ékességét, a tizehárom vértanu szobrát, esinos stylan készült rácscsal szándékozik körülvétni a hatóság. Szükség van erre a rácra, egyrészt a külső dísz miatt, másrészt pedig azért, nehogy a szobor talapzatát s a vértanuk dombor-kepeit valami veszedelem könnyebben érhesse. A multkoriban írtuk, hogy a rác tervezése kész és nemsokára felállítják. Epp ezért rosszul esik most egyik pesti újság méltatlan támadását olvasnunk, melylyel Aradot, a honvédegyületet, valamint a város képviselőtestületét illeti a rácsozat miatt. Különbén épülés okáért idenyomatjuk az illető lap kérdéses híret, mely ekkép hangzik:

Zala György jeles szobrászunk remeke, a 14 vértanu monumentális szobra már évek óta díszíti Arad piacterét, a nélkül, hogy az bekerítve, vagy a járókelöktől elzárva lenne. Hogy mily lélekemelő látvány az, hogy az ujaradi svábasszonyok ülnek körül márványléposóit s onnét árulják a hagymát és babot, azt ítéljük meg azok, a kiknek hibája és mulasztása folytán a vasrácsozat késik, melyre a pénz — cirka 400 frt — már együtt van s a tervek is be vannak nyujtva a polgármesterhez. Valóban csodáljuk első sorban az aradi honvédegyületet, a melynek kezdeményezése folytán jött létre a szobor s azután a város képviselőit, hogy ez irányban nem tesznek senmi lépést, hogy a díszes szobor valahára egy megfelelő rácsozattal láttassék el s a rongálástól megóvassék.

— Nagyszerda. A tulajdonképeni nagyheti szertartások ma délután kezdődnek, vesernyével. Nagyszerdán az ugynevezett zörgő vesernyék tartatnak, melyeken Jeremiás s iralmait mondják. Háromszögű kupalakban felállított állványon két oldalt sárga gyertyák égnek, míg közepén csupán egy fehér Krisztus jelképezésére. A 12 sárga gyertya Krisztus tanítványát jelenti. Ezek egyenként oltatnak el, mintegy jelentve, miként hagyták el egyenként a tanítványok az Ud-

vözítőt. Az utoljára maradt égő fehér gyertyát az oltár háta mögé rejtik, hol zörgéstörténik; ez a poroszlok zaját jelenti Jézus elfogatásánál.

— József főherczeg névnapját, mint lapunknak írják, Kis-Jenőn, a főherczeg uradalmán, ünnepélyesen ülték meg. Istentisztelet volt, melyen a gazdasági hivatalnokok a politikai hatóságokkal együtt megjelentek. Délben Ulrich gazdasági felügyelő házában nagy ebéd volt.

— Krisztus koporsója. Nagypénteken és nagyszombaton a minoriták aradi templomában ki lesz téve a megfeszített istenember koporsója. A koporsó mellé 12 hadastyánt és 2 altisztet rendelt ki az aradi hadastyánegylet elnöksége.

— Nyugalomba vonulás. Az „Aradi Közlöny“ a mult hetekben egy Szegedről jött magántávirata alapján megírta, hogy Sélley Sándor, a szegedi kir. tábla elnöke nyugalomba készül vonulni. Ert a hirt több oldalról megczáfolták. Hogy mégis nekünk volt igazunk, bizonyítja a „Szegedi Híradó“, melynek tegnap megjelent számában az alábbi sorokat olvassuk.

Sélley Sándor táblai elnök, mint értesülünk, a kir. táblának nála, névnapja alkalmából tisztelgett birói kara előtt azt a kijelentést tette, hogy:

— Ez az utolsó összejövete-
lünk névnapemén.

Ebből az következtethető, hogy Sélley Sándor magas állásából nyugalomba fog vonulni. Még az is következtethető, hogy ez év végére már nem lesz a táblának restantiája.

— A honvéd önkéntesek második éve. Azok a honvéd egyévi önkéntesek, kik a másik évet tényleg tartoznak szolgálni, de az első évet betegeskedésük miatt csak a szabályszerű határidőt (szeptember hó 30-ika) után fejezik be, a honvédelmi miniszter legújabb rendelete szerint, mint értesülünk, a tényleges szolgálat megkezdésétől számított két év lefolyása után a tartalékbahelyeztetnek. A törvényszerint ugyanis az ily önkéntesek teljes két évet tartoznának szolgálni, azonban a betegségekre való tekintettel úgy kezelik őket, mintha tényleges szolgálatba lépésük első napjától kezdve tényleg és megszakítás nélkül teljesítették volna a szolgálati idő alatt szolgálatképesek lettek volna.

— Erdézi kinevezések. A földmivelésügyi miniszter a lippai főerdőhivatalhoz Bihar Odont erdészjelöltté és Bögyözy Antalt a II. oszt. erdőgyakornokká nevezte ki.

— Iskolaépítés. A Rad-Szent-Márton község képviselő testülete — mint levelezőnk írja — új iskolát épített, a melyre 4875 frt kikiáltási árral árlejtést is hirdetett. Ajánlatokat márczius 20-ikáig kell a községhez intézni.

— Italméresi engedélyek elvonása. A pénzügyminiszter fölmerült kérdésekből kifolyólag s egyöntetű eljárás czéljából kijelentette, hogy azokban az esetekben, midőn az italméresi engedélyek a kimérések számának apasztása czimén a törvény alapján évközben hivatalból vonatnak el, az előirt évi italméresi illetéknek az italméresi engedély jogérvényes elvonásának napjától számítandó aránylagos része mindig és pedig hivatalból törlendő, illetve ha a törlésbe hozott összeg már befizettetett volna, az esetről-esetre visszautalványozandó az érdekelt félnek.

— A Temesvár-Lippai vasut. Ziolszki Karoly vasuti mérnök a tervezett temesvárlippai vasut részletterveit kidolgozta. Az építőbizottság ülését április hó 7-én fogja megtartani.

— Tanácsbírói jelölés. A nagyszalontai református egyházmegyei tanácsbírói állást e hó 28-án fogják választás utján betölteni. Az állásra Hajdu Elek vadászati lelkész van első helyen kijelölve s neki van legtöbb kikiáltása a megválasztásra.

— Gyilkolmi akart. Pakurár Döme aradi disznóhajsár mindig kutya-macska módra élt a feleségével. Az asszony unta a dol-

got s még férje a temesvári vásár. n járt, hazaköltözött az apjához, G e r m á n Alexához. Mikor a férj hazajött üres volt a fészek. Dühbe jött s keresésére indult a hűtlen aszszonynak. Megtalálta s vissza akarta csábitani. Talán sikerült volna, ha elő nem áll minden családi jelenet sötét háttérére, az a n y ó s. De előállt s leszidta a brutális férjet. Pakurár Döme gyilkolni akart. Előrántott egy 12 milliméteres kaliberű forgópisztolyt s megakartá tölteni, hogy kiirtsa vele a felesége egész familiáját. Nem lehetett, mert idejében kicsavarták kezéből a gyilkoló szerzámot s felvitték a rendőrségre. Pakurár azt vallja a kapitány előtt, hogy azért akart gyilkolni, mert nagyon szereti az — anyósát.

— Csanádmegyéből. Csanádvármegye törvényhatósági bizottsága legutóbbi ülésén a megyei telepés községi inségét tárgyalta. Elhatározta a gyűlés, hogy a telepések ügyét kezébe veszi s anyagi viszonyait rendezni fogja. E célból M e s k ó Sándor alispán elnöke alatt egy bizottságot küldtek ki, mely helyszíni szemlét tart s a tapasztalatokat közvetlenül szerzi be. A közigazgatási bizottság ülésén örvendetes tudomásul vették, hogy Makón a roncsoló toroklob, mely másfél év óta pusztít, hanyatlóban van. A battonyai járásban azonban csak most kezd föllépni.

— Sulyos baleset. S z t a n a Petru 8 éves gyermek tegnap a Mihály-utca 81. számú ház előtt dulakodni kezdett egy társával. Huzakodás közben oly szerencsétlenül esett el, hogy jobb lábszárcsontja eltört. A sérültet L e i t n e r Ernő dr. kerületi orvos részesítette első segélyben.

— A borosjenői vásár. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter megengedte, hogy az Arad vármegye területéhez tartozó B o r o s j e n ő községben a hivatalos vásár jegyzékben felsorolt országos vásárok ezentúl két napon át akként tartassanak meg, hogy az eddigi határnapokon a kirakó-, az ezeket megelőző napon pedig az állatvásár tartassék.

— Ingatlanok bérbeadása. Az aradi kincstári jószágigazgatóság területköréhez tartozó különböző ingatlanok bérbeadására az aradi államjószágigazgatóságnál ma délelőtt 9 órakor árlejtések lesznek.

— Kossuth szobra a nemzeti muzeumban. A K o s s u t h-mellszobor bizottság értesítette a nemzeti muzeum igazgatóságát, hogy az A r a d i Zsigmondnál megrendelt, karrarai márványból készült mellszobrot és piedesztált a művészől átvette s most már a nemzeti muzeumnak át akarja adni. Fölhívja a muzeum igazgatóságát az emlékmű átvételére.

— Ipari telepengedélyek érvényének ideje. A kereskedelmi miniszter felebbezés folytán felülvizsgálat alá vevén két iparhatósági határozatot, melyek egy gőzmalomnak telepengedély nélküli üzemben tartása miatt indított eljárást megszüntették, a határozatok helybenhagyásával kijelentette, hogy az ipartörvény 42. §-ában foglalt azon rendelkezés, mely szerint a telepengedély érvénye elenyészik, ha annak kézbesítésétől számított két év a l a t t az üzlet nem indított meg, vagy két évig egyfolytában szünetel, nem vonatkozik oly esetekre, midőn bírói intézkedés folytán kellett az üzemnek szünetelnie. A fentforgó esetben különben is a zárgondnok kérelmezte a gőzmalomnak üzembe vehetését, de a kérelem elutasított; ez a körülmény tehát nem válhatik a pauszolt védelmére.

— Az Iszákos férj büntetése. M i v e s János rátáti kömüvest valahányszor kapatosan hazament, a felesége, meg az anyósa csunyán megverték. Ugyanigy történt ez mult szombaton is. Mives nagyon megharagudott ezért s a helyett, hogy megemberelte volna magát, felháborodásban az ajtóra fölköttötte m a g á t. Anyósa, mikor reggel a holttestét meglátta annyira megijedt, hogy meghalt.

— Utanállítás. S z é k e a u t. közelében tegnapelőtt éjjel egy vingai parasztagdát megátamadták és kifosztották 61 frtnyi pénzéből. A osendőrség M a u g a Ferencz

majláthfalvai rovott életű lakos személyében már kézrekerítette a tettest, a ki megnevezte czinkostársát is. Az elrabolt pénzt az utonállók felosztották egymás közt.

— Arverés a vasutakon. A magy. kir. államvasutak A r a d állomásának árukiadási rak-tárában f. hó 27-én d. e. 9-órától kezdve a vonalakon kézbesíthetlenné vált küldeményeket és feleslegét képező tárgyakat nyilvános árverés útján el fogják adni.

— Pályázatok A felső-dunaszabályozási m. kir. művezetőségénél több napidíjas mérnöki állás márcz. 30-áig. — aljegyzői állás a szegedi törvényesséknél 2 hét alatt, — öt joggyakornoki állás a szegedi ítélőtábla kerületében 15 nap alatt. — a kolozsvári tudomány-egyetem a francia nyelv és irodalom rendkívüli tanszéke április 30-ig betöltendő.

EGYLETEK, TÁRSULATOK.

(*) A kurticsi önszegélyző-egylet mint szövetséget — írja levelezőnk — folyó évi márczius hó 18-án tartotta meg V.-ik rendes közgyűlését az egyleti tagok meleg érdeklődése mellett. A gyűlést F ü l ö p József igazgatósági elnök nyitotta meg, mintán konstatalta annak határozatképességét. Felolvastatván az évi működésről gondosan összeállított igazgatósági jelentés, melyből tudomására jött a tagoknak, hogy az egyletnek deczember hó 31-ig 12,702 frt 40 kr. törzsetbetje van, melyek mindegyike 5 százalékot kapott a tiszta nyerményből. E közgyűlés volt hivatalos kimondani hogy az egylet újabb 6 évre fenntartassék-e vagy sem? A közgyűlés nagy lelkesültség közepette egyhangulag elhatározta, miszerint az egylet további hat évre fenntartja, miután működése jótékonyan hat szegényebb sorsú községi lakókra, mert keletkezése óta az azelőtt veszélyesen üzött uzoráskodás községünkben teljesen megszűnt. Az igazgatóság négy tagjának névszerint F ü l ö p József P i n t é r Tódor, F a u r Gávra és M l a d i n Gergely három évi megbízatása lejárván, az igazgatóságból kiléptek. De a közgyűlés mind négyüket egyhangulag ismételtén megválasztotta. A felügyelő bizottságba pedig megválasztattak F e j é r Domokos, M l a d i n Kornel, D e u t s c h Lipót és K i m p á n Miklós. Végül az igazgatóságnak buzgó működéséért jegyzőkönyvi köszönet mondatott.

SZÍNHÁZ, IRODALOM, MŰVÉSZET

A színház műsora:

Márczius 21. (Szerda) Felhő Klári, népszimf.
Márczius 22. (Csütörtök) Szegény Jonathán, operette.

Delli Emma debutje.

— Válgunk el. —

Arad, márczius 20.

Delli Emma színtársulatunk ujonan szerződött subrettje debutirozott az este Cyprienne szerepében. A debut fényesen sikerült s biztosítékát képezi annak a kívánatos dolognak, hogy a naivszárnypróbálgatók ideje végre lejárt. Delli Emma igen csinos színpadi jelenség, a mi már magában is félsikert jelent. A siker másik felét rutinjának és intelligenciájának köszönheti. Ezen felül jó izlésű s kellemes hangja van, Cyprienneje egészen új volt a mi színpadunkon. Onálló felfogással alakított. Cyprienneje nem a megszokott kaczer asszony volt, a ki nek minden tekintete előre kiszámított behatást hajezol, hanem egy édesdeden naiv asszony, a ki ártatlanul kaczerkodik s a folytonos izgalmban sejtja a valódi boldogságot. A közönségnek nyílt színen is felhangzott meleg tapsai azt jelentették, hogy az új subrettetől nem válgunk el!

F e n y v e s s i n e k Des Prunelles kiváló szerepe, a melyben ez alkalommal is kiváló alakítás mutatott be. Minden ízében az az ember volt, a kit S a r d o n megalkotott.

R ó n a s z é k i n é (Brionné), S z e d l a r i k Anna (Valfontaine). S z a k á c s n é (Lusignan) S z e n d r e i (Adhemar és B a l a s s a (Clavignac) kisebb-nagyobb szerepükben jó ensemblét alkottak.

Az előadás gyorsan gördült, az első felvonás új diszletei igen csinosak.

* A mai előadás. Ma páros bérletben Felhő Klári kerül színe. A darabban B i h a r i Akos (Aba András), L u b r i n c z Julia (Abáné) T o l n a i n é Hermin (Rokkáné) új tagok mutatkoznak be.

* Szegény Jonathán operette kerül színe holnap. Harrietet S u g á r Aranka, Vandergoldot S ó l y o m Lajos fogja énekelni.

* A „Magyar Mese- és Mondavilág”-ból, B e n e d e k Elek nagy mesevállalatából megjelent a 4-ik füzet. Ez a füzet még gazdagabb mesékben is, illusztrációkban is, mint az előző füzetek. Nyolcz teljes mesét foglal magában 15 művészi illusztrációval, nevezetesen: A vasorru bába. Az aczél gyűrű. A király nyulai. Hammás Jutka. A szegény ember hegedűje. Ar arany bölc. A kiosi bojtár. A Szerencse és Aldás, s a Krisztus és az Oláh pap monda kezdete. B e n e d e k n e k tudvalevőleg az a célja, hogy az ezereves ünnepre megírja a magyar népmesék és mondák legjavát népies irodalmi nyelven, oly formán, hogy ifjak és öregek egyaránt élvezhessék a nép meseköltését. A mű egyelőre öt nagy kötetre (50 füzet) van tervezve. Egy-egy füzet ára 25 kr. Tíz füzet előfizetési ára 2 frt 50 kr. Megrendelhető a kiadó Athenaeumnál és minden könyvkereskedőnél.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Rafinrozott tolvajné. Nagyon ismeretes már azon rongyos asszonyok szandéka, kik a kis gyermekeknek cukrot kínálnak; elakarják ámítani az apróságokat, hogy aztán meglop-hassák őket. Így történt ez a kis L a k a t o s Bélával is. Hazafelé ment a kis jószág, mikor G o l o m i t Teréz, ismert aradi csavargónő, megszólította és cukorral kínálta. Melyik gyerek az, ki el ne fogadná a cukrot, adja bár azt idegen is? Golomit Teréz aztán be-beküldözgette egy-egy krajczárral a boltokba cukorért és a közben lebeszélte róla a téli kabátot. Egyszer aztán azt vette észre a kis Béla, hogy nincs sehol a c z u k r o s néni. Ezért a szellemes ötletért Golomit Teréz 2 e s z t e n d ő t fog ülni.

§ Nem tudták miért verekedtek? Beült öt magyar a m.-pécskai kocsmába inni, névszerint K o v á c s János, Dorogi T ó t h András, P i n t é r István, S o l y m o s s y Márton és K a p c s o s Máttyás. Mikor a csillagok kezdtek fényleni az égen elhatározták közös akarattal, hogy hazamennek. Ugy is lett. Hanem mikor kiléptek az ajton, Kapcsost ütlegetni kezdtek, Kovács még hátha is szurta, úgy hogy negyven napig siylette; s mikor megkérdezték tőlük a törvényszék előtt, hogy miért tették azt felelte mind: s nem tudja, el is itélték őket. Kovács Jánost 8 hónapi börtönre, Dorogi Tóth Andrást 30 forint és Solyomossit és Pintért 20—20 forint pénzbírságra.

§ Zsarolás. D ó k a Petru szemlaci lakos beállít K a p i l Gábor földijéhez, hogy az öt forint adósságát kérje, hanem csak leányát találta otthon, ki nem tudott semmiféle adósságról és pénze sem volt. Erre Dóka elvitt két párnát zálogba és eladta. Ezután L a p o s k a Demeternéhez ment, kitől három forintot kért adóssága fejében, hanem miután ez sem akart adni, a subát vitte el. Az aradi kir. törvényszék e tettet zsarolásnak minősítette, miután azon adóságok bírói letétben voltak és hat heti fogházra ítélte Dókat.

§ A tilosha tévedt. M ó c z Juon, draczi atyafi kocsiával hajtott a kukoricza földek mellett, mikor nagyon megkivánta a kukoriczából kikan-dikáló tököt. Nem sokat teketóriázott, hanem le-szállt a kocsirol és kiemelte a tilosból a tököt. Epen akkor jött B u n c z á n Miklós, mezőcsész, ki vissza akarta venni a tököt, hanem Mócz nem adta, mire Bunczán elvette zálogban a subát, hanem Mócz erre visszavette subáját és tetejében megis bubolta a csösz. Ezt a kedélyeskedést 8 napig fogja ülni a vármegye börtönében Mócz Juon.

TÁVIRATOK.

A király a kiállításra.

Bécs, márczius 20. (Saj. tud. távirata.) A király megsejmelte a kiállítást és megdicsértte a magyar osztályt. Majd így szólt. E képek közül már sokat ismerek a budapesti kiállításról. Az egész osztály igen való.

gatot művekből áll. Látom, hogy kiváló művészek vettek benne részt.

A szavazás napja.

Budapest, márcz. 20. (Saj. tud. táv.)
A képviselőházban a zárbeszéd megkezdését hétfőre, április 2-ikára tűzték ki s így a szavazás szerdán 4-ikén lesz a kérvények pedig csak 7-én lesznek tárgyaiva.

A negyvennyolczas jezsuiták szennyese.

Budapest, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
A képviselőház mai ülése valóságos szégyenfoltja a magyar parlamentnek, melyet semmiféle mentség vagy magyarázat nem tud kitörölni a művelt külföld előtt.

Mert ott azt érhetetlennek fogja minden józan eszű épszivű ember tartani, hogy egy nagy ember haldoklását felhasználja az a párt — mely annak az embernek hivatásáért szerezte — a kegyelet ily durva megsértésére; pedig a dolog tulajdonképpen úgy áll, hogy a negyvennyolczasok nagyon jól tudták, hogy Eötvösök gyűjtenek a Kossuth könyvtárának megvételére, de egyik a másiknak azt mondta: semmiképpen sem írjátok alá a gyűjtőleveket, mert Eötvös kudarcot vall és nem hozza össze a kívánt összeget.

Persze ezt most tagadják, pedig akkor minden ember tudta a mint tényleg alás irták néhány nap alatt annyian a szabadelpvűpárt és nemzeti párt részéről; holott ezeknek is a hogy megmondta Hermann Ottó és Eötvös, hogy Kossuth teljesen titokban akarja tartani a mint megmondta Justh elnöknek és Helffynek. Ebből a dologból ugyan Polonyiék soha ki nem lubiczkolnak többé.

Színház bezárás.

Kassa, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
A kereskedelmi miniszter elrendelte a színház bezárását, miután a hivatalos vizsgálat a színházat veszélyes állapotúnak bizonyította.

Halmay szinigazgató erre táviratilag kérte fel a belügyminisztert az ő engedélyének április közepéig való meghosszabbítását.

A prágai ítélet.

Prága, márczius 20. (Saj. tud. táv.)
A Mrva perben kihirdették az ítéletet. Dolezsal Ottokár és Dragama Ferencz gyilkosság miatt 10 évi sulyos börtönre ítéltetett. negyedévenként böjttel és minden év december 23-án sötét zárkaban kemény fekhelylyel és böjttel sulyosítva Kriz József gyilkosság bűnrészessége miatt 10 évi sulyos börtönre ítéltetett, szigoritva oly módon, mint Dolezsal és Dragmánál.

Medencze robbanás.

San-Antonio, márcz. 20. (Saj. tud. táv.)
Texas Az óriási olajmedencze felrobbant a robbanás következtében husz emberáldozat történt.

KÖZGAZDASÁG.

Óvrendszabályok a hesszeni légy ellen.

Minthogy a földművelésügyi miniszteriumhoz érkezett tudósítások szerint a hesszeni légy Arad, Békés, Bihar, Csanád és Hajdu vármegyékben nagy mérvben lépett fel, a földművelésügyi m. kir. miniszter az óvrendszabályok keresztül vitele céljából utasítást adott ki a nevezett vármegyék közönségének.

Ez utasítás leírja a hesszeni légy fejlődését és életmódját, a mely egyszerűs mind az ellene való védekezésnek legjobb módjait szabja meg. Ezeket az utasítás a következőkben sorolja föl: 1. Minthogy a légy második, nyári nemzedéke szeptemberben petéit szokta lerakni, tanácsos az őszi vetést minél későbbre halasztani, hogy mire a vetés kikel, a legyeknek már semmi nyoma se legyen. 2. A nagyobb mértékben megrongált és tönkretett vetéseket legezészerűbb kori tavasszal minél előbb jó mélyen beszántani, ezzel nemcsak azt érthetjük el, hogy a légy bábjai megsemmisülnek, hanem hogy az illető földterületet, a melyről különben is silány termés lett volna várható, még másképpen is ki lehet használni és nevezetesen kapánszövények termelésére fordítani. 3. A nyári nemzedék kipusztítására ajánlható a tarló leégetése: a mennyiben pedig a bábok a gabonaszárak alsó büttyékén vannak elhelyezkedve, előnyösebb magas tarlót hagyni, hogy ekként lehetőleg valamennyi báb elégethető legyen.

Sokkal czélzertőbb ennél a tarlót aratás után azonnal minél mélyebben beszántani, a mely eljárással a legyek további fejlődése megakasztatván, az őszi vetések a légy támadásaitól lehetőleg megóvatnak.

Mindezeknek a védekezéseknek azonban csak akkor lesz meg kellő eredménye, ha azokat nemcsak egyes gazdák követik, hanem a megtámadott vidékek lehetőleg valamennyi birtokosa alkalmazza.

— Épület- és szerszámfák kivitele. Tudvalevőleg mult ősszel élénk panasz tárgyát képezte ama körülmény, hogy a tollunk Németországba vitt épület- és szerszámfának vámkezelésénél a német vámhivatalok kivételesen a termelés igazolását kívánják. Miután ezen korlátozó intézkedés most már meglelt szüntető, az osztrák-magyar monarchia szabad forgalmából származó épület- és szerszámfa is ép úgy, mint a Németországgal fenálló kereskedelmi szerződésül A) mellékletben foglalt minden egyéb azik a Németországba való bevitelnél a szerződéses tétel szerinti vámkezelésre a termés külön igazolása nélkül igényt tarthat, ha annak az osztrák-magyar monarchia szabad forgalmából való származása a kíséző okiratokból kitünik. Erről az aradi kereskedelmi és iparkamara az érdekelteket ez uton is értesíti.

— Vásár a megyében. A berzovai országos vásár ma, szerdán tartatik meg.

— Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok. 1894. évi márcz. hó 19. Hízott sertésárak: 1. Magyar első rendű: 1. Öreg nehéz (páronkint 400 kg. felüli sulyban) 50.—51. krig. Öreg közép (páronkint 300—400 kilogramm sulyban) 50.—51.— krig. Fialat nehéz (pkint 320 kg. felüli sulyban) 53.5—54. krig. Fialat közép (pkint 251—320 kg. sulyban) 51.—52. krig. Fialat könnyű (pkint 250 kg. terjedő sulyban) 50.5—51. krig. II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 kg. felüli sulyban) 49.—50. krig. — Közép (pkint 220—280 kg. sulyban) 49.5—50. krig. — Könnyű (pkint 220 kg. terjedő sulyban) 49.—50. krig. — Szerbiai: Nehéz (pkint 260 kg. felüli sulyban) 50.—50.5 krig. Közép (páronkint 220—260 kg. sulyban) 50.—50.5 krig. — Könnyű (páronkint 220 kg. terjedő sulyban) 48.—49. krig. — Sertésárak száma 1894. márcz. hó 16-án volt készlet 141,727 darab. 1894. márcz. hó 18-án felhajtott: 7816 darab. 1894. márcz. hó 18-án elszállított 1142 drb. 1894. márcz. 19. maradt készletben 148,401 drb. — A hízott sertésüzletirányzata: változatlan.

Szeszüzlet.

— Márczius 20. —

Mai jegyzéseink: Készaru nagyban nyers szesz 58.50, kicsinyben 54.— hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 35 frt fogyasztási adót.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén.

Budapest, 1894. márczius 20.

Magyar aranyjárdék 4% 118.10
Magyar koronajárdék 4% 94.90
Magyar arany 4 1/2% . . . . . 128.—
Magyar ezüst 4 1/2% . . . . . 102.—
Magyar keleti vasut 1876. . . . . 123.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 95.25

Magyar italmegváltási kötvény 100.50
Horvát-azlapon földterhermentesítési kötvény . . . . . 98.—
Magyar nyeresémsorsjegy kölcsön 152.50
Tizaszabályozási és szegedi kölcsön 144.50
Osztrák papírjárdék . . . . . 98.—
Osztrák járadék ezüst . . . . . 98.—
Osztrák járadék arany 119.25
Korona járadék . . . . . —
1380-ki államsorsjegyek . . . . . 146.—
Osztrák-magyar bankrészevény . . . . . 1029.—
Magyar hitelbank részevény 441.50
Osztrák hitelintézet részevény 368.30
Osztrák-magyar államvasut 835.25
20 frankos arany (Napoleonkor) 9.98
Német birodalmi márka 60.95
London 124.50
Páris 49.30

Budapesti gabnatőzsdé

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósításai —

Budapest, márczius 20. d. u. 5 óra.

Gabona	Faj	Irányszat	100 kilogramm frt
Buza	bánási	lányha	7.15—7.60
	tiszavidéki	„	7.20—7.60
	pestvidéki	„	7.15—7.60
	fehérmegyei	„	7.15—7.60
	bácskai	„	7.25—7.65
Észak-magyarországi	„	—	
Reze	—	lányha	5.55—5.75
Árpa	takarmány	csend.	6.—6.40
	égetni való	„	6.65—7.50
	sörfőzdei	„	7.90—9.25
Zab	—	szilárd	6.95—7.40
Tengeri	bánási	szilárd	—
	másnemű	„	4.85—4.95
Káposzta-repce	—	lányha	—
Köles	—	csend.	4.10—4.50
Buza	tavasza	lányha	7.40—7.42
	junius 1894	„	7.16—7.18
	őszre	„	—
Tengeri	május-junius 1894	lányha	—
„	szept-október 1893	„	4.91—4.93
Zab	Budapest sz. tavasza	lányha	—
	Budapest sz. őszre	„	6.07—6.09
Káposzta-repce	aug.-szeptember 1893	lányha	11.60—11.60

VIZJELZÉS.

1894. évi márczius hó 20-án reggel 8 órakor észlelt vizállások, időjárás és hőfokok a marosi és tiszai vízmérőzén.

Észlelési állomás	Hőmérséklet °C	Időjárás	Vizállás	
			cm-timétr.	cm-timétr.
Branyoska	+ 7°	borult	+ 114	—
Soborsin	—	—	—	—
Radna	—	—	—	—
Arad	+ 5°	borult	+ 30	—
Makó	+ 6°	felhős	+ 124	—
Szeged	+ 5°	felhős	+ 376	—

A + jel a 0 feletti hőmérsék és vizállásokat jelzi.
A — jel a 0 alatti hőmérsék és vizállásokat jelzi.
Arad, 1894. márczius 20.

A m. kir. folyammérőki hivatal.

Aradvárosi

Evadberlet
156. szám.

színház.

Havibérlet
16. szám.

Szerdán, 1894. évi márczius hó 21-én:

Felhő Klári.

100 arany pályadíjjal jutalmazott eredeti népszírmú 3 felvonásban. Irta: Rátkay László. Zenéjét szerző: Erkel.

SEMEMÉLYEK:

Özveggy Aba Györgyné . . . . . Lubrinicz J.
Aba András, fia, molnármester . . . . . Bihari A.
Felhő Klári, árva, fogadott leánya . . . . . Réthy L.
Fátyol Ferkó, molnár legény, Abák rokona Hunyady J.
Tenger Adám, molnár özvegy . . . . . Balassa J.
Csik Vendel, szabó mester . . . . . Csátár Gy.
Istók, fia . . . . . Foriss P.
Viola Eva . . . . . Rónaszékiné.
Rokkáné, Tenger gazdasszonya . . . . . Tolnainé.
Gerő, keresztfia, molnár inas . . . . . Szendrei M.
Szita Pista . . . . . Tompa K.
Benecz, mindenek Abáknál . . . . . Czákó.

Kezdeté 7 órakor.

IDEGENEK NÉVSORA.

— Márczius 20. —

Fehér Kereszt szálloda: Vadász Lajos színész, Szathmár. Olló Rezső felügyelő, Budapest. Szabó Bálint kereskedő, Debreczen. Ulmann Izidor kereskedő, Nagyvárad. Rakonitz Lipót, Temesvár. Krausz Albert felügyelő, Budapest.

Felölös szerkesztő: Vass Géza.

133/1894. pm.

338. I-3.

Hirdetmény.

Az 1890. évi I. t. cz. 23. §-a értelmében az egyenes adót fizetőkre és a 25. §. értelmében az egyenes adót nem fizetőkre vonatkozólag szerkesztett 1894. évi törvényhatósági utadó kivetési lajstromok azon czélből tételnek f. évi márczius hó 21-én kezdődő és f. évi április hó 4-én végződő 15 napi közszemlére a városi adóügyi osztály 1-ső számú helyiségében, miszerint azokat ezen idő alatt mindenki betekinthevén a kivetés elleni kifogásait a közigazgatási bizottsághoz címzett és a polgármesteri hivatalban a kitétel ideje alatt beadandó kérvényben előterjeszthesse.

Arad, 1894. márczius 17.

Salacz Gyula
kir. tanácsos polgármester.

Hirdetés.

Ezennel közhírré tételik, hogy mindazok, a kik Arad sz. kir. város területén lovakkal, kocsiával és szekérrel bírnak, a loállományukat a szám, szín, ivar és kor megjelölésével, ugy kocsijaik vagy szekereik számát nevüknek és lakásuknak bemondásával 1894. évi április hó 2-től kezdve 12-dik napjáig bezárólag a hivatalos órákban és pedig:

a belvárosban és ujtelepen, Sarkad és Perenyáva külvárosban lakók a katonügyi osztályban (városház földszint),

a Gáj, Ségá külvárosokban, Poltura városrészben és a külhatárbeli tanyákon lakók pedig a Gáj külvárosi kapitányi hivatalban bejelenteni kötelességüknek ismerjék, mert a kik azt tenni elmulasztják, pénzbírsággal fognak büntettetni.

Aradon, 1894. évi január 20-án.

A városi tanács.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város 1893. évi zárszámadása a részletezett kimutatások, vagyoni leltár, a város cselekvő és szenvedő vagyoni állására vonatkozó mérleg, az anyagszámadási kivonat a kövezet-alap számadása, ugy a tanácsnak jelentése f. évi márczius 19-ik napjától kezdve április 2-ik napjáig bezárólag közszemlére a város-háza tanácsstermében kitétettek.

Erről a város adózói azzal értesítettek, hogy minden egyes adózónak jogában áll azokat megtekinteni s azokra észrevételeit az 1886. évi XXI. t. cz. 17. §-ának b) pontja alapján a f. évi április 11-ik napján tartandó városi rendes közgyűlést megelőzőleg öt nappal a tanácshoz beterjeszteni.

Arad, 1894. márczius 17-én.

A városi tanács.

VASUTI VONATOK MENETRENDJE

Érvényes 1893. évi október hó 1-étől.

Budapest—Arad.

	reggel	délut.	este
BUDAPEST indul.	8,10	1,55	10,—
Szolnok	11,14	4,02	1,37
Csaba	2,18	5,57	4,37
Kétegyháza	2,49	6,15	5,08
Lökősháza	3,07	—	5,28
Kurtics	3,23	6,39	5,43
Sofronya	3,35	—	5,55
ARAD érkezik	8,50	6,57	6,10

Arad—Budapest.

	d. e.	reggel	este
ARAD indul	11,25	8,20	9,45
Sofronya	11,41	—	10,02
Kurtics	11,53	8,38	10,18
Lökősháza	12,09	8,49	10,35
Kétegyháza	12,32	9,03	11,—
Csaba	1,23	9,25	11,45
Szolnok	4,20	11,46	3,00
BUDAPEST érkezik	7,25	1,50	6,30

Erdély felé.

	d. u.	reggel	d. u.	este
ARAD indul	2,25	6,35	4,30	—
Glogovác	2,48	6,46	4,42	—
Györök	3,20	7,08	5,03	—
Paulia	3,40	7,19	5,14	—
Radna-Lippa	4,00	7,37	5,32	—
Konop	—	8,00	5,56	—
Berzova	—	8,15	6,12	—
Tótvár	—	8,38	6,41	—
Soborsin	—	8,58	7,01	—
Piski	—	11,16	9,59	—
Gyulafehérvár	—	12,51	11,29	—
Tövis érkezik	—	1,20	11,56	—

Erdély felől.

	éjjel	este
Tövis indul	3,04	1,35
Gyulafehérvár	3,40	2,14
Piski	5,52	3,59
Soborsin	8,16	6,26
Tótvár	8,37	6,42
Berzova	9,08	7,07
Konop	9,24	7,24
Radna-Lippa	9,58	7,56
Paulia	10,12	8,08
Györök	10,25	8,20
Glogovác	10,48	8,44
ARAD érkezik	11,00	8,55

Arad—Csaba—Nagyvárad.

	reggel	este
ARAD indul	5,18	4,35
Sofronya	5,31	4,57
Kurtics	5,44	5,17
Lökősháza	6,00	5,41
Kétegyháza	6,18	6,20
Kigyós	6,31	6,43
Csaba	7,04	7,00
NAGYVÁRAD érkezik	9,52	—

Nagyvárad—Csaba—Arad.

	délután	reggel
NAGYVÁRAD indul	4,29	—
Csaba	7,10	7,09
Kigyós	7,24	7,24
Kétegyháza	7,40	7,47
Lökősháza	7,59	8,14
Kurtics	8,17	8,38
Sofronya	8,30	8,53
ARAD érkezik	8,45	9,10

Arad—Temesvár.

	reggel	d. e.	este
ARAD indul	6,25	11,30	5,58
Uj-Arad	6,48	11,54	6,09
Németságh	7,05	12,19	6,27
Vinga	7,32	12,47	6,46
Orczifalva	7,48	1,04	6,58
Merezifalva	8,08	1,20	7,09
Szt.-András	8,19	1,38	7,21
TEMESVÁR érkezik	8,42	2,04	7,39

Temesvár—Arad.

	reggel	d. u.	este
TEMESVÁR indul	8,00	1,11	8,15
Szt.-András	8,20	1,39	8,45
Merezifalva	8,34	1,57	9,05
Orczifalva	8,45	2,16	9,21
Vinga	9,02	2,41	9,46
Németságh	9,17	2,58	10,11
Uj-Arad	9,34	3,31	10,39
ARAD érkezik	9,44	3,45	10,57

Uj-Szt.-Anna—Kétegyháza.

	d. e.	este
UJ-SZT.-ANNA indul	7,50	6,30
Simánd	8,22	7,01
Kisjénő-Erdőhegy	9,10	7,40
Székudvar	9,29	7,56
Sikló	9,44	8,11
Ottlaka	9,58	8,25
Elek	10,15	8,40
KÉTEGYHÁZA érkezik	10,30	8,55

Kétegyháza—Uj-Szt.-Anna.

	reggel	d. u.
KÉTEGYHÁZA indul	5,20	3,05
Elek	5,32	3,25
Ottlaka	5,41	3,37
Sikló	5,51	3,50
Székudvar	6,02	4,06
Kisjénő-Erdőhegy	6,18	4,39
Simánd	6,42	5,10
UJ-SZT.-ANNA érkezik	7,05	5,40

Mezőhegyes—Kétegyháza.

	délután	este
MEZŐHEGYES ind.	10,37	8,35
Kamarásmaj.	10,47	8,47
Nesze	10,54	8,57
Kovács-háza	11,10	9,15
Bánhegyes	11,31	9,38
M.-Bodzás	11,51	10,00
Bánkut	12,02	10,14
KÉTEGYHÁZA érkezik	12,20	10,35

Kétegyháza—Mezőhegyes.

	délután	reggel
KÉTEGYHÁZA ind.	3,00	5,15
Bánkut	3,22	5,36
Megyes-Bodzás	3,40	5,49
Bánhegyes	4,02	6,06
Kovács-háza	4,25	6,23
Nesze	4,39	6,34
Kamarás-major	4,48	6,42
MEZŐHEGYES érkezik	5,00	6,55

Arad—Szeged.

	reggel	d. e.	d. u.
ARAD indul	5,00	9,00	4,25
Szt.-Tamás	5,24	9,22	4,54
Pécska	5,43	9,36	5,20
Battonya	6,12	10,01	5,56
Tompa	6,24	10,11	6,09
Mezőhegyes	7,01	10,40	6,55
Csanád-Palota	7,29	11,00	7,23
Nagylak	7,39	11,15	7,44
Apátfalva	8,01	11,35	8,10
Makó	8,26	11,56	8,44
Kis-Zombor	8,42	12,12	9,01
SZEGED érkezik	9,33	1,00	9,57

Szeged—Arad.

	d. u.	este	reggel
SZEGED indul	2,42	6,00	8,00
Kis-Zombor	3,32	6,46	4,08
Makó	3,55	7,05	4,50
Apátfalva	4,14	7,24	5,15
Nagylak	4,34	7,45	5,42
Csanád-Palota	4,48	8,00	6,02
Mezőhegyes	5,20	8,28	7,00
Tompa	5,44	8,50	7,27
Battonya	5,58	9,02	7,42
Pécska	6,24	9,26	8,10
Szt.-Tamás	6,40	9,39	8,24
ARAD érkezik	7,05	10,00	8,50

Arad—Gurahoncz.

	reggel	d. u.
ARAD indul	6,30	5,15
Ötvenes	6,48	5,34
Zimánd-Ujfalu	6,55	5,41
Uj-Szt-Anna	7,22	6,07
Világos	7,46	6,31
Muszká-Magyarád	7,58	6,38
Pankota	8,04	6,48
Apatelek	8,37	7,21
Borosjenő	8,48	7,32
Bokszeg-Beél	9,12	7,56
Borossebes-Buttyin	9,44	8,26
Almás-Alcsill	10,13	8,55
GURAHONCZ érkezik	10,30	9,12

Gurahoncz—Arad.

	reggel	d. u.
GURAHONCZ indul	4,15	3,00
Almás-Alcsill	4,32	3,17
Borossebes-Buttyin.	5,02	3,47
Bokszeg-Beél	5,31	4,16
Borosjenő	5,56	4,41
Apatelek	6,06	4,51
Pankota	6,45	5,29
Muszká-Magyarád	6,51	5,35
Világos	6,58	5,42
Uj-Szt-Anna	7,24	6,08
Zimánd-Ujfalu	7,44	6,30
Ötvenes	7,50	6,35
ARAD érkezik	8,08	6,52

Borosjenő—Csermő.

	délután	este
Borosjenő indul	9,00	7,40
Csermő érkezik	10,00	8,40

Csermő—Borosjenő.

	reggel	délután
Csermő indul	4,50	3,30
Borosjenő érkezik	5,50	4,30

BOROSJENŐI FAIPARSZÖVETKEZET.

2/894. szám.

344. I—I.

Meghívás

a borosjenői faiparszövetkezet

III-ik rendes

KÖZGYÜLÉSÉRE,

mely ARADON

az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósági helyiségében (Fő-ut 51. szám II. emelet)

1894. évi április hó 8-án délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

Napirend:

1. Mérleg, valamint a nyereség- és veszteség-számla bemutatása és megállapítása, valamint az üzleti eredmény elszámolása tárgyában határozathozatal.
  2. A szövetkezet feloszlása feletti határozathozatal és ennek alapján a felszámolás módjának megállapítása és a felszámoló megválasztása.
  3. A felszámolás idejére a felügyelő-bizottság megválasztása.
- Arad, 1894. márczius hó 20-án.

A borosjenői faipar-szövetkezet igazgatósága.

Igen szép nád,
eladó **6000 kéve,** nemkülönbén egy **kazal sarju.**
Bővebbet
Sugar Bélánál
Aradon, templom-utca 9. sz.

Gépezés

ki a magas és alacsony nyomású és a gazdasági gépek kezelésében jártas, miről jó bizonyítványokkal rendelkezik,

állást keres

szeszgyárhoz, fűrészgárba, malomba vagy pusztai gazdaságba szerény feltételek mellett.

Czime megtudható e lap kiadóhivatalában. 341 2—2

WERSCHITZ K.

párisi bazárja

Szabadság-tér 2. sz.

Deutsch Testvérek mellett.

A tavaszi idény beálltával a legolcsóbb diszített

női- és gyermek-kalapok egyedül nálam kaphatók, továbbá a legújabb divat szerinti

élő virágokból

izléssel kiállított menyasszonyi és minden más alkalmi **osokrok** nálam olcsóbban kaphatók mint bárhol.

Himzett creppirok, crepp-dechin csipkék és a legfinomabb fehér himzések igen olcsó árban számíttatnak.

Kitünő tisztelettel
WERSCHITZ K.

Arad szabad királyi város polgármesterétől.
79 | 894. pm. 51 9—02

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város közönsége részéről közhirre tételik, hogy a városi árvapénztárból és a város által kezelt alapokból törlesztési kölcsönök vehetők.

Fizetendő évenként: 23 évi törlesztésre 8% a melyből tőke törlesztésre esik 2% 26 fél évi törlesztésre 7 $\frac{1}{2}$ %-melyből tőke törlesztésre 1 $\frac{1}{2}$ % fordítatik. 32 évi törlesztésre 7%-amelyből tőke törlesztésre 1% számoltatik el. A kölcsönvevők jogában áll a kölcsönt a törlesztési időn belül is félévi felmondásra a félévi kamat különbözet megtérítése mellett visszafizetni.

Arad 1894. január 10.

Salacz Gyula,
királyi tanácsos polgármester.

Folyékony

Glycerin-Creme

Kielhausertől, Grácban.

A folyékony Glycerin-Creme sikerült egyesítése a legártatlanabb szereknek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét fönntartják. Övszer a levegő, szél és nap befolyása ellen. eltávolítja a szeplőt, napsütést, májfoltot és minden hasonló arcztisztító talanságot. Egy üveg ára 1 frt 20 kr

Legfinomabb glycerin-szappan.
Glycerin és illatos növényekből, kitünően tisztítja és élénkíti a bőrt és a finom pipere-szappan minden kívánt előnyeivel bir. Darabja kék papírban 35 kr.

Párisi hölgypor, a bőrnek leggyengédebb fehér szint adja, és ártalmatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. — Hölgyeknek, ugy férfiaknál is borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. — Egy doboz ára 50 kr. Fehér, rózsaszinben és sárga (Rachel.)

Kézmosó-por készitve, a legártatlanabb arc- és kézbőr-tisztító szer. — Egy doboz ára 50 kr.

Ronge-végétal kitünő arczpirosító szer nappalra és estére. — Ára 50 kr.

Hamisított hölgyportól és glycerin-cremetől óvakodni tessék. Csak az tekintendő valódinak, melynek dobozán, valamint használati utasításán a mellékelt védjegy van.

148 3—12 Kapható:
Török József budapesti gyógyszerész különleges-ségi főraktarának aradi fiókjában:

RING LAJOS,

„Angyalhoz” címzett gyógyszer-tárada
Aradon, Asztalos Sándor-utca 1. sz.

Utazó és kézi kofferek.

Kilényi C. és Társa

Arad Andrassy-tér 20. (Aréna épület.)

Van szerencsénk a mélyen tisztelt közönségnek valamint nagyrebecsült vevőinknek b. figyelmébe ajánlani a

tavaszi idényre

megérkezett és nagyválasztékú újdonságainkat a következő cikkekben u. m. szövetek, cretonok, vailok, francia batistok, szatinok, delainek, valamint a legjobb gyártmányú vásznak, chiffonok, canavászok, oslivat és asztalneműkben, nemkülönbén kitünő minőségű nemez és szalmakalapok, legjobb divatu nap- és esernyők, czérnaselyem keztyük, harisnyák és nyakkendőkben.

Midőn az eddig irányunkban tanusított b. pártfogásáért köszönetet mondunk, kérjük ezt a jövőben is fönntartani, miért is mint eddig ugy továbbra is szolid és pontos kiszolgálást biztosítunk teljes tisztelettel

Kilényi C. és Társa
a „kék golyó”-hoz.

P A P L A N O K.

Kossuth életrajza.

Kossuth Lajos életrajzát az alábbi adatokban körvonalazzuk:

Kossuth ifjúkora.

Kossuth Lajos 1802. szeptember 19-én született Monokon, Zemplénvármegyében. Családja a turócmezei ősi nemesek közé tartozott, hol a kossuthfalvi és udvardi Kossuthok a XIV. század óta híresek voltak. Egyik ősük IV. Béla királytól kapta nemes-levelét. Midőn a család nagyon elszaporodott, tagjai csaknem egész Felső-Magyarországon elszéledtek, voltak Gömör-, Sáros-, Nógrád-, Zemplén-, Pest-megyében, sőt Lengyelországba is elszármaztak. Lajos atyja, udvardi Kossuth László nejével, tyrlingi Weber Saroltával Zemplénben telepedett le, Monokon, hol a gróf Andrássy család uradalmi ügyvédje lett.

Kossuth László protestáns levén első, született fiát, Lajost, minthogy születése helyén nem volt ref. egyház, a szomszéd Tállya községben keresztelték meg. Első gyermekéke idejét Kossuth Lajos négy nővérrel Monokon élte le szoros családi körben gondos nevelés és felügyelet alatt. Első oktatást a szomszéd község fiatal lelkészétől nyert, kivel gyakran nagy sétákat tett a szabadban s a természet nagyszerűségét csodálni tanulta.

Iskolázását a sátor-alja-ujhelyi kegyesrendiek gymnasiumában kezdte, hova hat esztendőig járt s mindig első eminens volt, de visellete miatt gyakran baja volt tanáraival, mert engedelmessé nem igen tudott. Tanárainak parancsaiban zsarnokságot látott s többször dacosan viselte magát; midőn megbüntették, ez annyira sértette, hogy öngyilkossági szándékkal a Bodrogba akart ugrani, de társai visszatartották. Iskolai pályájára midamellett hálásan emlékezett vissza, noha »semmi realist nem tanult is« az ujhelyi gymnasiumban.

Magán tanulás utján már tanuló korában elsajátította a német és francia nyelv elemeit, sőt a zenében is képezte magát.

Jogi tanulmányra a sárospataki főiskolára ment, hol a híres Kövi volt tanára. Itt történt, hogy Kövi egyszer sértő kitéjezést használt hallgatói ellen, mire Kossuth azt indítványozta, hogy addig ne menjenek előadására, míg elgátelt nem kapnak. A dolog végre kiegyenlített s Kövi, midőn előadásainak megszakadt fonálát újból fevette, azzal kezdte, hogy a »dominus Kossuthból pedig, ha meg nem javul, még nagy országháborító fog válni«. A jogot elvégezvén, a magyar udvari cancellariához folyamodott titkári állásért, de ezt el nem nyervén ehatározta, hogy az ügyvédi pályán marad.

Tehetsége s bátor lelkülete korán feltűnt megyéje tanácstermeiben is. Első beszédével, melyben erélyesen kikelt báró Vay Miklós követ ellen, a ki megszavazta a husz ezer ujonczot, még mielőtt az ország szavazott volna a kérdés felett, nagy figyelmet keltett, s mindenki nagy jövőt jósolt tehetségének.

Először az országgyűlésben.

Kossuth Zemplénből távozása után egy ideig Pesten tartózkodott, de nemsokára, mint a távollévők követe, részt vett az 1832-36-iki pozsonyi országgyűlésben. S noha első beszédével nem sikerült semmi figyelmet sem keltenie, mégis itt kezdődik életének nagyjelentőségű korszaka.

Az 1832-iki országgyűlés egyike volt a legnagyobb fontosságúnak. Nemcsak a vármegyék küldték fel a haza legkitünőbb fiait követekül, hanem az országgyűlési ifjak között is oly kiváló tehetségek kerültek össze, kiknek később fényes szerep jutott osztályrészül. Itt találjuk Kossuth Lajost, Pulszky Ferenczet, báró Eötvös Józsefet, Szemere Bertalant és másokat, kik csakhamar az ugynevezett Társalkodási egyesületet alkották meg, hol gyűlések után komoly eszmecserekre s a hallott szónoklatok megvitatására gyűltek össze.

Kossuth fogsága.

Lónyai Gábor zempléni birtokos eközben felkérte Kossuthot, hogy írjon neki az országgyűlés nevezetesebb eseményeiről leveleket, s hajlandó az iratás költségeire havonként 10 forintot fizetni. Kossuth elfogadta az ajánlatot. Később mások is kérték a leveleket, így keletkezett egy írott hirlap Országgyűlési Tudósítások címen, melyet Kossuth barátainak diktált s postán küldözgetett pecsét alatt előfizetőinek.

Midőn később Kossuth a lapok könnyebb

sokszorosítása végett könyomdát szerzett be, a kormány gróf Zichy Ferencz főlovászmestert utasította, hogy a nyomdát foglalja le, mit ez teljesített is.

Fölöszolván az országgyűlés, Kossuth Pestre ment. Olvasóközönségének határtalan bizalma ide is elkísérte őt s engednie kellett a folytonos unszolásoknak, hogy folytassa írott hirlapját. 1836. július 1-én tehát megindította a Törvényhatósági Tudósítások című írott hirlapot.

1837. május 4-én az esti órákban Kemény Alajos zugigeti lakásán egy kis társaság gyűlt össze alkotmányos ügyek felől tanácskozni. A megjelentek között ott volt Kossuth Lajos is. A társaság óvatosságból zárt ajtók mögött tanácskozott, mert a bécsi kormány alattomos kémei mindenüvé befurakodtak. A tanácskozmány tárgyát az országgyűlési ifjak elfogatásának — és a Törvényhatósági Tudósítások eltiltásának ügye képezte. Éjjel után 1 óra lehetett, midőn a társaság erős lódobogást hallott, melyre mindnyájan megrémültek, csakhamar Wesselényi rohant be hozzájuk s felszólította Kossuthot, hogy meneküljön rögtön, mert — mint Perczeltől hallotta, elfogatási parancs adatott ki ellene. Kossuth szótlán hidegvérűséggel hallgatta végig Wesselényi szavait és kijelentette, hogy a menekülésre gondolni sem akar, hisz lapját husz megye végzésileg kimondott támogatása mellett indította meg s tiltakozását a tiltó rendelet ellen 31 megye tette magáévá, de különben nem is forog fenn ellene oly vétség, melyért elfoghatnák. Nagynehezen beszélhették rá barátai, hogy családja érdekében nem szabad magát kitennie az elfogatásnak. Rábírták, hogy fogadja el Wesselényi felnyergelt lovát s azonnal induljon meg még az éj homályában Huszár Károly barátjukhoz, ennek a Kárpátok közt fekvő egyik birtokára. Kossuth engedve a hosszas sürgetéseknek felült a lóra, s már készült megindulni, midőn egy rendőrtiszt a törvény nevében letartóztatta. Erre megjelent Eötvös József kir. fiskus gróf Thurn parancsnoksága alá rendelt 48 gránátossal s foglyul vitte a budai várkastánya egy földalatti nedves börtönszobájába, melynek félig befalazott erős vasrácsozatu ablakába egy eltévedt napsugár sem hatolhatott.

A fogság után.

A börtönből kiszabadulva Kossuth gyászos családi körülményekbe jutott. Fogsága alatt atyja Pest megye Alsó-Dabas községébe költözött, hol nemsokára meg is halt. Hamvai maig is az alsó-dabasi sírkertben nyugszanak, hol sirja fölé a nemzeti kegyelet ezéltől öt évvel diszes emlékkövet emelt. Özvegy anyja visszavonult bánatával csendes családi körébe, keblének mély fájdalimát fia kiszabadulásának örömezzete enyhítette némileg. Az özvegy buját az anya öröme csillapította.

Kossuth megrendült egészsége helyreállítására Parádra ment, hol a már rég szeretett Meszlényi Terézszel találkozott, ki szerető érdeklődést tanusított iránta fogsága idején is. Nemsokára nőül vette a szellemes leányt, mely házasság, minthogy hitvese katolikus valásu volt, nagy zavart idézett elő.

Kossuth, mint hirlapíró.

Az 1840-ik év végén Landerer Lajos budapesti könyvkiadó megszerezvén Munkácsi Sürögöny című hirlapjának kiadási jogát, a lapot más címen ellenzéki szellemben folytatni akarta és szerkesztésére Kossuth Lajost szólította fel, ki elvállalta a szerkesztést és kiadta 1841. január 2-án a Pesti Hirlap első számát, melynek 60 előfizetője volt, de azért a kiadó rendszeren 2500 példányban nyomatta. Néhány hónap alatt az előfizetők száma öt ezere rugott.

Soha hirlap Magyarországon oly hatást nem keltett, mint Kossuth Pesti Hirlapja.

Hirlapi cikkeiben kiterjeszkedett Kossuth mindazon nemzeti intézmények és politikai, közgazdasági, társadalmi s cultur-kérdések fejtegetésére, melyek a nemzet nyilvános életével kapcsolatban álltak s bizonyos reformot igényeltek, sürgette a börtönrendszer javítását, a botbüntetés eltörlését, a lelenczek gondozását, a szegény- és egészségügy rendezését, a közoktatásügy emelését stb.

Bár nem volt nyelvtudós, de a nyelvet elegáncziával, valódi művészettel használta. »Írályában — mondja Falk Miksa — dús keleti szinpompa valódi déli tüzzel párosult; bűvös kert volt ez, telve a legbájosabb virágokkal, melyeknek illata az olvasót mindinkább elmámorosította, minél tovább haladt. Nem volt itt egyetlen sivár pusztá helyecske sem, minden

galyon madárdal hangzott, majd valami vidáman csattogó pacsirta dala, majd ismét busongó csalogány éneke, mely az olvasó fülebe csengett és mindig úgy képzelte az ember, mintha rég ismert dalok volnának, melyek régóta saját keblében szunnyadoztak és melyek csak valami varázshatalom által ébredtek föl egyszerre... A mit Kossuth irt, annak varázsa nem egyes szavakban rejlett, ez valami láthatlan, megfoghatlan volt, valami pajzán tündér, ki gonosz mosolylyal kacsingatott elő a cenzor háta mögül, míg ez vörös plajbászával azt hitte, hogy megölte őt.«

A nép érdekeinek szenvedélyes védelmére néha már tulzáig juttatta Kossuthot, így midőn a nép és nemzet közötti különbséget fejtegette s azt bizonyította, hogy az átalakulás nagy munkájának keresztülvitele nem a kiváltságos rendek műve leend, hanem azon középéndé, mely az igazi közvéleménynek képviselője, a mely az ösöktől örökölt név és birtok tulajdonosainak, ha ezek a történelem kerekét megállítani törekednének, büszkén kiáltja füleikbe: »Veletek és általatok, ha akartok; nélkületek, sőt ellenetek, ha kell!« Az ily kifakadások aggodalommal tölték el azok kebleit, kik a lassu és mérsékelt haladásnak voltak hívei. Széchenyi emelte fel szavát Kossuth modora ellen, ki a Pesti Hirlap követett irányában forradalmi izgatást látott. Hazafüi kötelességnek tartá inteni a nemzetet Kossuth működésének veszélyes voltára s magát Kossuthot felhívni, hogy hagyjon fel az izgatató hanggal, mely forradalomba fogja sodorni a hazát.

Miután kaszinókban és magán társaságokban folyton hiába nyilvánította rosszaló megjegyzéseit a Hirlap ellen, könyvet irt Kelet népe címen szerkesztője ellen, s benne hazafüi felháborodásának egész erejével kárhóztatta Kossuth hirlapírói szereplését, melynek eredménye gyanánt a forradalmat látta vérengzéseivel s mindennemű véseivel.

A könyv nagy figyelmet ébresztett minden körben. Olvasták szabadelvűek és konzervatívok, ellenzékiek és kormánypártiak, de csak kevesen osztottak Széchenyi felfogásában s aggodalmait tulzottnak tartották. A kérdéssel foglalkozó röpiratok egymást érték, de ezek is Kossuth mellett foglaltak állást. Maga Kossuth is irt rá feleletet könyv alakban és iparkodott a »megbotlott óriást« megnyugtatni, kimutatván vádjainak tarthatatlanságát.

A polémia tovább folyt ugyan, mert az ellenzék és a demokraczia védői mindent elkövettek Széchenyi vádjainak lerontására, de Kossuth maga többé nem foglalkozott a kérdéses röpirattal, neki új harczot kellett vívnia a conservatív táborral, melynek élére a magas államférfüi képzettséggel bíró gróf Dessewffy Aurél lépett. A párt közlönye, a Világ, Dessewffy vezérlete alatt erős támadásokat intézett a szabadelvü Pesti Hirlap ellen. Kossuth hamar belátta, hogy Dessewffyben méltó ellenfélre talált a zsurnalisztika terén s fegyverkezett a heves küzdelemre. Mindkét részről nagy értelmi erővel, mondhatni szeniálitással, folyt a harcz, de nem sokáig tartott, véget vetett neki Dessewffy korai halála és így Kossuth ismét egyedül volt hangadó publicista. Nemsokára Kossuthot kényszerítette a kiadó, hogy a szerkesztéstől visszalépjön.

Nevezetes országgyűlések.

Kossuth visszalépése a szerkesztőségtől nagy megütközést keltett az egész országban. Mindenfelől ösztönözték uj lap megindítására, hogy hallhassák szavát továbbra is. Kossuth maga is gondolt uj lap megindítására, mert czikkirónak mint municipalista nem maradhatott meg a centralista Szalay táborában. Bécsből kecsegtették is az uj lap engedélyével, mi elhatározását megkönnyítette szakítani Landererrel. Csak midőn utóda már átvette a lap vezetését, vette észre, hogy meg van csalva.

Kossuth maga ment Bécsbe herczeg Metternich államkancellárhoz, hogy a szabadsalmat kieszközölje.

A kormány nem volt hajlandó Kossuthnak engedélyt adni uj lapra, de készséggel juttatta volna oly helyzetbe, hogy anyagi gondok nélkül érvényesíthesse írói tehetségeit más téren, más irányban.

Uj hirlapra engedélyt nem kapván, falusi magányba vonult megpihenni. Rég óhajtott már Pest megyében valami ingatlan tulajdonost szerezni s ekkor vette tinnye birtokát. Helyzete ugyan nem volt gondtalan, mert adósságokba keverődött birtokvásárlása által, de rendkívüli ragaszkodása családjához s az ebből származó örömek feledtették vele buját. Jövedelme alig

volt ekkor. Mint a Pesti Hírlap szerkesztője kezdetben havonként 200 frt szerkesztői díjat kapott, de ebből semmit sem takaríthatott meg, felment egész jövedelme háztartására. Később midőn a lap előfizetői oly váratlan számba felszaporodtak, évi 6000 frt díjat kapott Lande-
rertől, így is alig pár száz forintot takaríthatott meg két év alatt, mit neje nagyon is kiszámított háztartásának köszönhetett. Midőn megvált a szerkesztéstől, semmi biztos jövedelme nem volt, mert ügyvédeskedni nem akart. Gazdálkodásra gondolt, ezért vontta meg magát Tinnyén. Csinos falusi lakást rendezett be, kényelmes lakszobákkal, gazdasági épületekkel és cseléd-lakással.

A nyugalom és pihenés azonban nem sokáig tartott, sem a közügyek iránti érdeklődése, sem tettevagyó hajlama és tehetsége nem engedték őt visszavonulni a nyilvános pályától. Eladta birtokát s beköltözött a fővárosba. Mintegy negyven évvel utóbb a község tisztelőinek azzal adott kifejezést, hogy a még maig is álló egykori Kossuth-ház előtti tért Kossuth-térnek, az ott kezdődő utcát pedig Kossuth-utcának nevezte el s ezenfelül feliratos emléket állított fel egykori polgára iránti kegyeletes megemlékezésének kifejezésül.

Az 1843-44-iki országgyűlésen az ország anyagi helyzetének javítása érdekében folyt tárgyalások nem vezetvén kellő eredményre Kossuth ismét nyilvános szerepléshez jutott és pedig ezuttal az egyesületi téren fejtett ki nagy tevékenységet, mely az ország figyelmét ismét reá irányozta.

Kossuth ekkor Pozsonyban volt s messzterjedő agitációt fejtett ki az országos Védegyelet megalkotása tárgyában, melynek célja volt a belföldi műipar számára fogyasztókat szerezni s egyrészt a hazai ipar fejlődését emelni és ápolni, másrészt a pénznek iparcikkéért külföldre vándorlását meggátolni. Volt már több megyében oly kisebb egyesület, melynek tagjai elhatározták, hogy szükségleteiket csak hazai iparcikkékkal fedezik, de hiányzott egy országos központi társulat, melytől a vidékiek irányt és eszmét vegyenek. Megteremtette nemsokára ezt is Kossuth izgató szelleme és az országgyűlés hazafias elemeinek támogatása és pártfogása.

Az ipar felvirágzására irányzott tevékenység mellett mozgalmat indított meg kedvező piacok megszerzésére is, mi végből a vukovár-fiumei vasutat tervezte; melynek későbbi országgyűlési tárgyalását azonban a bekövetkező forradalmi mozgalmak lehetetlenné tették, noha a vállalat részletes tervei is meg voltak már állapítva.

E gyakorlati tevékenység mellett részt vett Pest megye törvényhatósági gyűléseiben is s itt a többek közt hevesen megtámadta a kormányt gr. Apponyi György kezdeményezésére behozott adminisztratori rendszerét, melyre az eddigi főispánokat helyettesítették. Emellett a H e t i l a p b a n újra megindította cikksorozatait, melyekben a kormányt hevesen ostromolta, mi nagy ellenfelét, gróf Széchenyi Istvánt, újra felszólásra serkentette.

Széchenyi kiadta Politikai Program tőredékeit s benne Kossuth ellen ismét kíméletlen kifakadásokig jutott. Fenhéző idealistának, phantasiával és önhittséggel saturált politikusnak nevezte, kinek a H e t i l a p - b a n kifejtett működését »éretlen politikai viszketegnek« tekintette, ki »midőn új politikai messiásnak, egy mélyen beható státusbölcsnek hitte magát, soha sem birt magasabbra emelkedni, mint egy jószívű misericordianus népontjára, ki minden kis sebre irt szeretne kenni, hézagos számítások szerint kenyereket sütet a szegények számára és ki borzasztólag előmozdítván a dologtalanság átkát, el van tán látva elég talentummal egy nemzeti nagy kórház megalapítására, de nemzetet, sülyedésnek induló nemzetet regenerálni soha nem fog.«

Kossuth Széchenyi új röpiratát a paroxis-
mus sugallatainak nevezvén, nem felelt reá egyenesen, hanem a megalakult conservatív párt ellensúlyozására szervezett ellenzéki kör programjában fejezte ki politikai nézeteit az államügyek akkori helyzetét felől.

Ekközben kihirdetett az 1847-iki országgyűlés. Országoszkerte heves -
alasztási küzdelemre készültek. A kormány is az ellenzék is nagy erőfeszítéseket tettek a többség megszerzésére. Legtöbb érdekeltséget a Pest megyei választás keltett, hol Kossuthot léptették fel követjelöltnek, Szentkirályi Mórícznak, az egyik követi állásra megválasztása már kezdettől fogva biztosnak látszott, annál hevesebb volt a Kossuth győzelméért folyt küzdelem.

A szavazás eredménye az lett, hogy Kossuth nagy többséggel választott meg. Midőn esküt tett s azt kellett volna fogadnia, hogy hat évig nem vállal hivatalt, ő a hat év helyett azt mondta: s o h a. Megválasztása nemcsak az országban keltett nagy figyelmet, hanem Bécsben a kormánynál is. Széchenyi rögtön elhatározta, hogy ő is belép az alsó házba, pusztán Kossuth izgatásainak ellensúlyozása végett, s miután Sopronban nem sikerült magát megválasztatni, a szomszéd Mosonygyében vitte keresztül tervét. Feszült várakozással nézett eléje mindenki a közelgő országgyűlésnek, melyen a két nagy reformer szellemi harczeit meg fogja vívni.

November 7-én a fejedelem személyesen nyitotta meg az országgyűlést Pozsonyban és pedig magyar beszéddel, mely leirhatatlan lelkesedést keltett a rendek között. Mindenekelőtt az elhunyt József nádor utódjaul fiát, I s t v á n főherceget kiáltották ki s áttérték az országgyűlési tanácskozásokra. A királyi előterjesztések elég kedvező fogadtatásban részesültek még az ellenzék egy részénél is, de voltak többen, kik azonnal kifejezést akartak adni ellenzéki álláspontjuknak a kormánnyal szemben — köztük Kossuth is —, mi szakadást okozott az ellenzéki táborban. Már az országgyűlés kezdetén élénk várakozás mutatkozott a következők között az iránt, valjon ki fogja az ellenzéknek a vezérszeropet elfoglalni. Több kiváló ellenzéki férfiú, mint Deák, Klauzál, Vukovics Sebő stb. kimaradtak ugyan az ellenzék tagjai közül, de viszont több országos nevű tekintély volt köztük. A kérdés nem sok ideig maradt függőben, a mire sokan előre számítottak, bekövetkezett, K o s s u t h lett az alsó házi ellenzék vezére, gróf B a t t h y á n y Lajos pedig a főrendek táblájánál.

Midőn a pártvezérek már a föliratban megakarták támadni a kormányt, az ellenzék kiválóbb tagjai közül is többen más nézetet vallottak, Kossuthot ellensúlyozni s magukat befolyása alól kiszabadítani iparkodtak, sőt néhányan ígéretet is tettek, hogy az adminisztratori rendszer által okozott panaszok enyhítésére kibocsátandó királyi leiratot védelmezni fogják, mely ígéretet azonban csak Lónyay Menyhért teljesített, mi oly féktelen ingerültséget szült az ellenzéknek, hogy gróf A p p o n y i kanczellár az országgyűlést fel akarta oszlatni, mit csak a nádor közbenjárása és ellenzése akadályozott meg.

Az ellenzék a terrorizálás minden eszközét felhasználta, hogy a kormánypárt szónokait megfélemlítse, az országgyűlési tanácskozás akárhánszor a karzat közönségének lármája és dörömbölései közt folyt, mik csaknem lehetetlenné tették a nyugodt tárgyalást.

A kisebb jelentőségű ügyeket néhány nap mulva fontos tárgy, a válaszfelirat követett, melyben első parlamenti babéraját aratta. A kormánypárt részéről indítvány tétetett, hogy az országgyűlés a feliratban fejezze ki halálját a kormány által kezdeményezett reformokért, miket a nemzet már rég sürget. Kossuth nem járult az indítványhoz, hanem éppen ellenkező tartalmu feliratot javasolt, melyben panasz tétessék a nemzet jogain elkövetett sérelmek miatt. A beszéd, melyben a szónok álláspontját és felfogását kitűnő ékesszólással fejtegette, nagy hatást gyakorolt az országgyűlés tagjaira és hosszú vitaközlésre szolgáltatott anyagot. Mind a kormánypárt mind az ellenzék szónokai tüzetesen kifejtették álláspontjukat, Pázmány Dénes már annyira jutott, hogy Magyarország számára saját felelős miniszterium kinevezését sürgette. A felirati vita Kossuth indítványának elfogadásával végződött, mi egyrészt a kormánypárt kisebbségét tanusította, másrészt Kossuth pártvezéri uralmát biztosította. Ezután majd minden fontosabb országgyűlési vitában részt vett.

Felelős magyar miniszterium.

Ekközben kiűtött a párisi forradalom hire, mi nálunk is nagy fordulatot okozott az országgyűlési tárgyalásokban. Márczius 3-án Kossuth beszédet tartott, melyben felelős miniszteriumot sürgetett.

Az alsó ház magáévá tette az indítványt, de minthogy a nádor mint a felső ház elnöke valamint helyettese, Bécsben voltak, a főrendeknél nem kerülhetett tárgyalásra, mi annyira elkészerítette a rendeket, hogy indítványoztatott a feliratnak egyenes felerjesztése a főrendek hozzájárulása nélkül. Győzött azonban a mérsekelték felfogása, kik azt ajánlották, hogy be kell várni a nádor megérkezését, ki ígéretet is

tett, hogy a főrendeket azonnai összehívja ülésre s egyszersmind elkövet mindent a javaslat elfogadása érdekében, mi meg is történt és márczius 14-én a javaslat sorsa, a mennyiben az országgyűlés hatáskörébe tartozott, biztosítva volt.

A mint Kossuth márczius 3-iki javaslata elfogadtatott, Wirkner udvari tanácsos előre látva a bekövetkező bonyodalmakat, rögtön jelentést tett M e t t e r n i c h herczegnek az események fejlődéséről sürgetve az országgyűlés feloszlását, mit a herczeg meg is ígért, de az illetékes tisztviselők halogatása meghusított, míg a márczius 13-iki bécsi forradalom bekövetkezett, melynek hire Pozsonyban is nagy mozgalmat idézett fel. Az ifjak márczius 14-én faklyás zenét adtak K o s s u t h n a k, mely alkalommal éltették gróf B a t t h y á n y Lajost is, mint leendő miniszterelnököt.

A bécsi és pozsonyi tüntetések hírére márczius 15-én a pesti ifjusági s forradalmi tüntetést rendezett s követeléseit 12 pontból álló proclamatio-ba foglalta, melyek között ott volt a független miniszterium és sajtószabadság is. Ez utóbbit rögtön életbe is léptette, censurái vizsgálat nélkül nyomtatván ki P e t ő f i N e m z e t i dal-át.

Az országgyűlés azt határozta, hogy a feliratot a nádor vezetése alatt 80 tagból álló küldöttség vigye Bécsbe, mely küldöttség márczius 15-én kelt utra, külön hajón kísérve az országgyűlési ifjak nagy tömegétől. Midőn a küldöttség Bécsbe megérkezett, a kikötőnél a lakosság ezrei fogadták s Kossuthot különösen tüntető lelkesedéssel vették körül. A küldöttség kedvező fogadtatásra talált a felségnél is, ki rövid magyar beszédében kiemelte, hogy népeinek javát mindig szíven hordta, s ezuttal is teljesíti kedvelt magyar hűveinek óhaját. A kedvező válasz nagy lelkesedést keltett a küldöttség tagjaiban, mely elterjedt az őket üdvözítő tömegekre is, ugy hogy Kossuthot a nép vállain vitte lakására. Midőn haza értek, a nép hallani akarta a magyar országgyűlés nagy hírű szónokát, ki ablakából beszélt is előbb magyarul, majd folytatólag németül. Közölte hallgatóságával az országgyűlési küldöttség eljárásának sikerét, mert a felség jóváhagyta a felelős miniszteriumot, melynek elnökéül gróf Batthyányt jelölte ki. Kiemelte azt, hogy a monarchia tartományai ujabban nyert szabadságuk biztosítását tekinthetik Magyarország alkotmányosságában. A népet békére intette, mely erővel legyen párosítva.

A küldöttség márczius 17-én tért vissza Pozsonyba s ott még eddig nem tapasztalt lelkesedéssel várták. Nemcsak Kossuth ellenei, de párthivei is számosan aggodalommal tekintették a nagy agitátor egyre növekvő népszerűségét s ezzel befolyásának ellenállhatatlan erejét. Batthyány a kormány tagjainak névsorába felvette Kossuthot is, de hogy ellensúlyozza őt, miniszteri tárczával kínálta meg gróf S z e c h e n y i Istvánt és báró E ö t v ö s Józsefet is s nem a belügyi tárczát adta neki, mit maga is jobb szeretett volna, a nádor is sürgetett, hanem a pénzügyminiszterit, mi a legtöbb elfoglaltsággal járt, hogy így ressortja ügyeinek halmozottságával parlamenti szereplését is ellensúlyozza. Hosszas alkudozások után végre megerősítést nyert az első független felelős magyar miniszterium, melyben Kossuth mint pénzügyminiszter foglalt helyet s így elérte azon legfényesebb állást, melyre őt nagy tehetsége s polgártársainak bizalma juttathatta. De ő még többre vágyott.

Az első képviselői országgyűlés.

Oly nagy volt ekkor az elismerés hazafias tevékenységének páratlan sikerei iránt, hogy ellenfelei is csak dicsőíteni tudták, maga Széchenyi kiengesztelődve a legnagyobb hódolattal hajolt meg Kossuth érdemei előtt.

Mint utóbb D e á k Ferencz szállása volt a haza ügyein aggodók találkozó helye, akként járultak volna Kossuthhoz a közügy szolgálatában álló hazafiak nézeteik megvitatása, kételyeik eloszlátása végett.

Ha Kossuth ekkor le tudja győzni önmagában a szereplés vágyát s ném teszi lehetlenné a némi engedményre hajlandó államférfiak működését, elkerültük volna egy súlyos hadjárat borzasztó pusztításait, el a vérontást, el az 1849. október 6-iki gyásznapot, az absolutizmus rémuralmát a nemzetiségi aspirációk megerősödését és sok egyéb súlyos körülményt, melyek közéletünk nyugodt tevékenységét, kulturális fejlődésünk fokozatos haladását, állami megszilárdulásunkat és fajunk suprematiájának biztosítását hosszú időre megzavarta.

Márczius 23-án mutatta be Batthyányi az országgyűlésnek a miniszterium névsorát, melyet az o y elkésedéssel fogadott, hogy az ülést meg kellett szüntetni, a kedélyek annyira fel voltak izgatva a nagy örömtől, hogy a tanácskozást nem lehetett folytatni. De még nagyobb volt az izgatottság, midőn annak hirtelen terjedt el, hogy a király nem akarja a miniszteriumot megerősíteni. Míg a nádor Bécsben járt a miniszterium megerősítése végett, az országgyűlés folytatta tanácskozásait.

Márczius utolsó napján érkezett meg a nádor a fejedelem új leiratával, mely a magyar miniszteriumot megerősítette. Amennyi keserűség fogadta az előbbi tagadó királyi választ, annyi éljenzésre talált a mostani mind a főrendeknél, mind az alsó háznál, hol Deák után Kossuth szölt fölé.

Fölkérendőnek tartja a fejedelmet, hogy személyesen zárja be az országgyűlést s legyen tanuja a magyarok rendíthetetlen hűségének a fejedem iránt. Ez be is következett április 11-én, midőn az udvar nagy pompával jelent meg Pozsonyban az utolsó rendi országgyűlés bezárására, mely alkalommal a rendek szokatlan lekesültséggel üdvözölték a fejedelmi vendégeket.

Az országgyűlés feloszlatása után Kossuth hozzáfogott a tarczája körébe eső ügyek és hivatalok rendezéséhez, megfeszített munkaerővel annyira jutott, hogy már majus 1-én a rendes mederbe jutott az ügyvitel.

És e gondoskodás éppen nem volt fölösleges, mert Horvátországból mindegyre fenyegetőbb hírek érkeztek. A bécsi udvari párt látván, hogy a magyaroknak tett engedményeket könnyedén visszavonni nem lehet, az ország különféle nemzetiségeit iparkodtak fellázítani Magyarországgal szemben s így fegyverrel visszahódítani. Báró Jellásichot kinevezték horvát banná, ki a magyarok ellen nyíltan háborúra hívta fel a népet.

A szerbek szintén fegyverkeztek. Majd a románok is csatlakoztak a mozgáshoz, úgy, hogy míg észak-nyugat felől Ausztria foglalt el ellenséges állást Magyarországgal szemben, délről már fegyveres ellenség mutatkozott.

Ily körülmények között folyt a követválasztás Magyarhon első képviselői országgyűlésére, melynek megnyitása 1848 július 5-ére volt kitűzve. A megnyitást a betegeskedő fejedelem helyett a nádor teljesítette és ámbár a déli vidékeken folyó mozgalmakat kemény megrovással illette, a kedélyeket tetjesen nem nyugtathatta meg a nyilatkozat.

A tanácskozást a válaszfelirattal kellett volna megkezdeni, mit Nyári Pál, az ellenzék vezére indítványozott, de Kossuth előbb a haza szorongatott helyzetére akarta felhívni az országgyűlés figyelmét, hogy általa a védelemre szükséges határozatokat hozasson. Az ellenzék a válaszfeliratot sürgette előbb, mire Kossuth szavazást kívánt s a nagy többség mellette foglalt állást. A következő napon tehát, július 11-én megtartotta emlékeztetés, nagy hatású beszédét, a mind a magyar országgyűléseken csak ritkán volt hallható.

„Mondják ki önök azt — így szölt — hogy azon rendkívüli körülményeket, melyeknél fogva a hongyülés rendkívülileg is egybehivatott, méltó tekintetbe vevén a nemzet, el van határozva koronájának, szabadságának, önállóságának védelmére a legnagyobb áldozatokat is meghozni, és hogy e tekintetben oly alkut, a mely a nemzetnek önállóságát, szabadságát legkevésbé is sérthetné, senkitől semmi áron el nem fogad, hanem minden méltányos kívánatokat akárki irányában is örökké teljesíteni kész. Hogy pedig ezen komoly határozatát valósítsa, miszerint becsületes békét eszközölhessen, ha lehet, vagy győzedelmes harcot vívhasson, ha kell, felhatalmazza a kormányt arra, hogy az ország disponibilis haderejét kétszáz ezer főre emelhesse s e végett első perczen 40 ezer embert mindjárt kiállíthasson, a többit pedig úgy és a szerint, a mint a haza oltalmának, a nemzet becsületének szüksége kívánja fogja. Kétszáz ezer embernek kiállítására, fegyverrel ellátására s évi tartására 42 millió forintba, 40 ezer emberé pedig 8—10 millió forintba kerül. En, uraim! elő fogom a háznak majd a következő napokban terjeszteni, midőn ezen indítványom elfogadtatván, részletesen lesz tárgyalandó, finansziális tervemet, most előre kijelentvén: miszerint eszem ágában sincs a nemzettől kívánni, hogy 42 milliónyi adót fizessen, hanem úgy gondolom, hogy annyi adót viseljen, a mennyit el bír s ha ez a szükséges költségeket nem fedezhetné, hitellel kell a hiányt pótolnunk.”

Az országgyűlés szokatlan elragadtatással fogadta az indítványt úgy, hogy tárgyalás nélkül fölállással, csaknem egyhangulag határozattá emelte az indítványban foglaltakat.

Kossuth lemond a miniszterségről.

Megkezdődött erre országsszerre a katonaszedés s az értéktárgyak gyűjtése, úgy hogy rövid idő alatt az ujonczok kívánt száma megvölt s aranyban és ezüstben Kossuth öt millió forintot tehetett le a pesti kereskedelmi banknál, melynek támogatásával új bankjegyeket, az ugynevezett Kossuth-bankókat bocsátotta ki.

Míg egyrészt mint pénzügyminiszter óriási tevékenységet fejtett ki, másrészt az általános politikai helyzetet is éber figyelemmel kísérte s azok felől az országgyűlést is tájékoztatta.

A megzavart belső béke ideje alatt is, míg az ország végvidékét fegyverzőre jött be, az országgyűléseken pedig heves viták folytak, Kossuth a belügyekre is gondolt.

A nagy politika terén kiváló fontosságú volt azon igyekezet, mely arra irányult, hogy a magyar nemzet független kormánya szövetségbe jusson a németekkel, mi célból Kossuth a frankfurti nemzetgyűlésre diplomáciai képviselőt is küldött, az országgyűlésen is szóba kerülve az ügy, megragadta az alkalmat, hogy elmondja felőle nézetét s megnyerje a közvéleményt az eszmének. Majd Eötvös népnevelési javaslatáról levén szó, itt is felszölt s biztos jövedelmet sürgettetett az e téren előálló költségek fedezésére. Közben más kisebb harczokat is kellett vívnia, miket az elégtelen ellenzék indított meg nagyobb részben személyes s az ő intézkedései ellen. Sokkal nagyobb baj volt azonban a nézeteltérés közte és minisztertársai között, mely lassankint teljes meghasonlásra és szakadásra vezetett.

Szeptember 12-én Kossuth is lemondott a miniszterségről. Nem vonult vissza az államügyektől, sőt mint hírlapíró még szélesebb körökben fejtegette eszméit. Közben mint képviselő is hallatta újból szavát. Midőn Jellásich horvát bán beüött az országba s Batthyány miniszterelnök elmondta az országgyűlésen, hogy az ügyek e fordulatával szemben mily állást foglalt el, Kossuth hosszú beszédben foglalkozott a kérdéssel, helyesli Batthyány felfogását, hogy minden katonaságot az ellenség elé kell összpontosítani, sürgetőleg hívta fel a miniszterelnököt a hazai várak biztos kezekbe helyezésére, mert a hadsereg megbízhatlanságáról aggasztó hírek voltak elterjedve mindenütt.

Kossuth és a trónváltozás.

Midőn a horvátok mindjobban fenyegették a fővárost, mert a magyar sereg parancsnokai átpártoltak Jellásichhoz, Kossuth utra kelt, hogy népfölkelést szervezzen, bejárta Czeplédet, Nagy-Köröst, Kecskemétet, Abonyt, Szolnokot, mindenhol izgató beszédeket tartott és sikerült neki annyira föltüzeln a népet, hogy egész hadseregek indultak meg a főváros felé. Visszatérve utjából, az országgyűlést nagy felindulásban találta. A legújabb fejedelmi leirat tárgyalatott, melyben Batthyány miniszterelnöksége nem erősített meg, hanem helyére báró Vay nyert kinevezést, magyarországi hadparancsnokul pedig az összes hadak fővezérévé gróf Lamberg. A szenvedélyes vitában Kossuth is részt vett s kemény tiltakozást javasolt e törvénytelen leiratra, mit az országgyűlés el is fogadott s szétküldését legott elhatározta.

Nagy zavart és mély lehangoltságot idézett elő az országgyűlés tagjaiban a nádor lemondása. István főhercegnek nem sikerülvén a lázadó horvát bán lecsendesítése, titkon Bécsbe távozott, s midőn itt is hideg fogadtatásra és mellőzésre talált, végleg bucsut vett a közügyektől, s magán birtokára vonult vissza. Nemsokára ezután Batthyány is végleg lemondott a miniszterelnökségről s így az ország kormányzat nélkül maradt, mire Kossuth azon határozatot mondatta ki az országgyűléssel, hogy a kormányzást a honvédelmi bizottmányra ruházzák, melynek elnöke ő volt. Ekként ismét Kossuth lett a nemzet sorsának intézője, ki fáradhatatlanul gyűjtötte a hadsereget s tett minden nemü intézkedést a fenyegetett haza sorsának biztosítására. Ezalatt a magyar seregek megütözköztek a horvát bán hadaival s felettök győzelmet is arattak. A győzelmi hír nagy lelkesedéssel fogadtatott a képviselőházban és a nemzetnél is, de nem volt minden árnyék nélkül, mert a vezérek között meghasonlást és egyenetlenséget szült s ez egyenetlenség keresztül vonul az egész függetlenség harcz történetén, mely oly sok vérszék, pusztulásnak, végre magának a bukásnak is okozója volt. Görgei és Perczel kezdte, folytatták a

hadsereg többi vezérei és végezték Kossuth és Görgei. Az egymás elleni biamatlankodás, engedetlenség és önféjü akaratoskodás megzavarta a fegyelmet, aláasta az intézők tekintélyét, lehetetlenné tette a tervszerű, következetes munkásságot, és felidézte a féktelenséget, mely kockáztatta a sikert és előkészítette a nemzet megalázásával a legszentebb ügy bukáását.

Pedig a legnagyobb összetartásra, a békés együttműködésre mindjárt kezdettől fogva szükség volt, mert a mint a bán hadai szétverettek; Ausztria rendszeres hadi tervet adott ki Magyarországgal szemben, kijelölte tábornokainak feladatát és minden oldalról megindította a támadást az igaz ügy fegyveres leigázására. Az udvari párt e törvénytelen eljárása következtében Bécsben október 6-án másodszer is kitört a forradalom, mely véres összeütközésekben nyilvánult, az utcákon torlaszokat emeltek, a fegyvertár készletét a nép széthordta, az osztrák hadügyminisztert felakasztotta s tettlegesen el-lenszegült a katonaságnak, miből oly iszonyu vérontás keletkezett, hogy a holtak százzámra heverték az összeütközés színhelyén. A fejedelem ekkor titkon elhagyta székvarosát és herczeg Windischgrätzt altábornagyot a birodalom teljhatalmu fővezérévé nevezte ki, belátásra bizván az eszközök megválasztását, melyekkel a birodalom megzavart békéjét helyreállítsa.

E kinevezés nyílt hadizenet volt Magyarországgal szemben, mely a legerélyesebb fegyverkezésre ösztönözte a magyarokat. Kossuth ujra körutrá kelt, hogy a népet minél inkább meggyőzze a fegyveres ellenállás jogosságáról és szükségéről.

Mielőtt azonban az állandó ellenséges támadások megkezdődtek, Ausztriában nagy fordulat állt be. V. Ferdinándot kényszerítették lemondani az uralkodásról s helyette Ferencz József főherczeg lépett a trónra. Magyarország képviselőháza nem akart tudni a trónváltozásról, mely tudta és megkérdése nélkül történt, néhányan azonban, az ugynevezett béke párt férfiai, az új uralkodóval békealkudozást akartak kezdeni, mit Kossuth határozottan ellenzett, s felfogásának a többséget is megnyerte. A hadviselés kockája ekként elvette-tett, az uralkodó és nemzet közötti ellentét ki-egyenlítése fegyverre bízott, megkezdődött a változó szerencsével folyt hadjárat minden veszedelmével, pusztításaival és öldökléseivel. A magyarok bár több kisebb ütközésben győztek, de ujoncz csapataiknak nem sikerült nagy előnyt vívni ki a rendezett osztrák hadsereg felett, úgy hogy ez nemsokára a fővárost fenyegette. Kossuth ekkor azon indítványt tette, hogy az országgyűlés és honvédelmi bizottmány tegye át székhelyét Debreczre. Batthyány még egy kísérletet tett a béke kieszközlésére. Javaslata hozta, hogy küldöttség indíttassék Windischgrätzhez alkudozások végett. Kossuth sem el-lenezvén a javaslatot, az el is fogadtatott, de eredményre nem vezetett, mert a fővezér föltétlen hódolatot követelt. Ez volt az utolsó kísérlet a béke helyreállítására.

Az országgyűlés Debreczenben.

A mi ezután következett, az természetes folyamánya volt az események logikájának. A magyarok jogos önértékben mindent megtettek a haza függetlenségének védelmére, az osztrákok a hatalom tudatában gögös elbizakodottsággal utasítottak vissza minden békeajánlatot. De a jog önértékén nem vehetett diadalt a hatalom gögje, a magyar vitézséget nem győzhette le a tulnyomó számu osztrák hadsereg s jellemző, hogy a hatalom visszautasította a béke érdekében fellépő közvetítő külföldi követet, de a győzelem kivívására maga kénytelen volt külföldi segítségért könyörögni. A rögtönzött magyar hadcsapatok diadallal verték vissza a fegyelmezett és betanított osztrák hadseregeket s meggyőzetésük csak százezernyi orosz segítségével sikerült.

A Debreczenbe áthelyezett országgyűlés a legnagyobb izgalmak között folytatta tanácskozásait, csak Kossuth páratlan ékesszólásának sikerült együtt tartani, biztatgatásaival életet önteni a megfogyott számu törvényhozásba.

Míg az országgyűlés székhelyén az egész kormányzatot maga teljesítette s élesztette a nemzet és parlament hitét a győzelem iránt, a hadseregek diadalra diadalt vívtak és segítették éleszteni a fogyatkozó reményt. A minden oldalról jövő győzelmi hírek megérelték Kossuth legmerészebb eszméjét a Habsburg uralkodóház trónvesztésének s Magyarország állami függetlenségének.

gének kihirdetését. 1849. április 14-én az országgyűlés a debreczeni nagy templomban ezernyi néptömeg jelenlétében folytatta tanácskozását. Kossuth nagy beszédet tartott, melyben történelmi visszapillantással fejtegette az események fejlődését a legutóbbi napok történetéig s indítványozta, hogy Magyarország az országgyűlés által önálló és független európai statusnak nyilvánítsák és a Habsburg-Lothringeni ház Magyarország, a vele egyesült Erdély és hozzátartozó minden országok, részek és tartományok fölötti uralkodásból a nemzet nevében örökre kizárassék, kirekesztéssek és az ország területéről s minden polgári jogok élvezetéből számkivettessék, mire kezét égfelé emelve amen-t mondott s a jelen voltak lelkesülten mondták utána az amen-t.

Kossuth, az ország kormányzója.

A függetlenségi nyilatkozat nagy megütözést keltett a hadseregnél. Ha Görgey, a fővezér, már eddig is számos engedelmességnek adta jelét, ezután még önfejűbb lett, semmibe sem vette a kormány intézkedéseit és rendeleteit, a hadműveleteket saját céljai és tervei szerint vezette. Nyílt ellentétbe helyezte magát Kossuthal, kit a nemzetgyűlés az ország kormányzójának választott meg. S ha a magyar ügy fegyveres védőinél rosszalásra talált a függetlenségi nyilatkozat, képzelhetni a hatást, melyet Bécsben tett. Az udvar az orosz intervenczióval felelt rá, mi a katasztrófa beálltát sietette. Éltek még örömnapokat a forradalom hívei azután is, de keveset, a gyász ideje rohamosan közelgett. Soha a lelkesedésnek oly tüntető öröme nem nyilvánult még az ellenség-től szabaddá lett fővárosban, mint midőn június 5-én Kossuth Lajos, a kormányzó, bevonulását tartotta.

Fejedelmek megirigyelhették e diszmenetet de ez öröm mámoros zaját csakhamar a félelem remegése váltotta fel; néhány hét múlva a rémuralom ütötte fel tanyáját benne.

Arad, Bem, Világos.

A megerősödött osztrák hadak újra fenyegették a fővárost, sőt már az orosz előhadak is közelítettek felé. Kossuthnak és a kormánynak másodsor is menekülniök kellett Budapest-ről. Szegedre mentek a kincsekkel, a bankjegysajtóval és a koronával. Néhány napmulva itt sem érezték magukat biztonságban, Görgey az egyesült magyar hadakkal egyre hátrált s nem bocsátkozott ütközetbe. A kormány Aradra menekült, de itt tartózkodásának napjai is megvoltak számlálva.

Augusztus 10-én Kossuth megkérdezte Görgeytől, mit tenne, ha a fővezérség Bemre ruháztatná? Görgey azt felelte, hogy elhagyná állását. Kossuth második kérdése volt, mit tenne, ha Temesvárnál a magyar sereg győzne? Görgey feleletében az osztrák megtámadását említé, és az esetben — folytatá Kossuth — ha Temesvárnál az osztrákok győztek volna? Akkor — mondá Görgey — leteszem a fegyvert. Ez volt utolsó párbeszédük. Ejjel Kossuth megkapta a tudósítást a temesvári csatavesztésről s másnap a miniszterek hozzájárulásával Görgeyt diktátornak nevezte ki, maga a miniszterekkel együtt lemondott a hatalomról s Lugos felé sietett titkon, látva az itteni magyar sereg fegyelmetlenségét, nem bizott tovább a sikerben, hanem Orsova felé folytatta útját, honnan augusztus 17-én török területre menekült. Görgey letette az orosz sereg előtt Világosnál a fegyvert, mi által saját személye sértetlenségét biztosította, vezértársait pedig hitóra juttatta. Ez volt az 1848-iki márcziusi örömnapok utolsó felvonása.

Kossuth bujdosása.

Kossuth átlépte az ország határát, menekülnie, bujdosnia kellett.

Vállalatát nem hitte még befejezettnek, bizott eszméjében még ekkor is, midőn mindenki elvesztette már reményét. Külföldi beavatkozásra alapította reményét, melynek segítségével visszavinni hitte azt, a mit már mindenki elvesztettnek tartott.

Az osztrák kormány felszólította a portát, hogy adja ki a menekülteket. A szultán tanácsosai félték, hogy tagadó válaszukra hadizenet

következik, nem mertek tagadó választ javasolni, de Abdul Medszid szultán határozott védelmébe fogta a hontalan menekülőket. Kossuth társaival együtt kénytelen volt Widdinben maradni, honnan később Sumlába, majd Kis-Azsiába, Kiutahiába internáltatott.

Alig pihente ki Widdinben az ut fáradalma, szept. 12-én már megkezdte diplomáciai tevékenységét, terjedelmesebb jegyzéket írt az angol- és franciaországi magyar követséghez s diplomáciai ügynökséghez, melyben rész eseten emlékezik meg a forradalom utolsó időbeli mozzanatairól, különösen Görgey magatartásáról, melyet határozottan árulásnak jellemez.

Az angol kormány azonban saját érdekét nem látván kapcsolatban levőnek az ügygyel, nem érezte magát indítatva a humanitás nevében közbe lépésre, s hallgatott, elvégre is a porta gondoskodott a menekültekről és Sumlába szállította őket. Itt találkozott Kossuth nejevel, ki hosszas bujdosás után végre Ujvidéknél átkelhetett Szerbiába, hol lovagias fogadtatásra talált, sőt biztonságáról gondoskodva juttatták őt el a szerbek férjéhez. Gyermekei ezalatt nagynénjőknél, Márton Antóniánál tartózkodtak Lókuton, a Bakonyban, Karády Ignác gondjai alatt. Innen az osztrák rendőrség Pozsonyba vitte őket, de a leggyéngédebb bánásmódban részesítve tartotta fogva, míg végre 1850-ben az osztrák kormány az angol királynő közbenjárására megengedte, hogy atyjoktat követhessék számuzetésébe. Tanulmányokat is külföldön végeztek, Londonban és Párisban, és pedig igen szép sikkerrel. 1857-ben a londoni egyetemre mentek a mérnöki tudományok hallgatására, 1859-ben lord Palmerston Kossuth Ferencznek nyújtotta át a politikai oeconomia-ból nyert első díjat. 1860-ban végeztek be az egyetemets egy évig még Angliában maradtak, majd 1861-ben Olaszországba költöztek atyjukhoz, hol alkalmazást is kaptak a genua-pezziai vasutnál, hol igen nehéz feladatokat kellett megoldaniok a viaductok, alagutak építésénél. Cavour kinevezte őket a közmunkák miniszteriumába s ma is — már mint olasz állampolgárok — állami hivatalt viselnek.

A fenyegető magatartás, melyet Ausztria és Oroszország a porta ellen mutattak, arra kényszerítette ezt, hogy a menekülteknek ajánlatot tegyen az izlám felvételére, mit számosan teljesítettek is, mire mint saját alafvalóit Kiutahiába szállította őket. Ide került Kossuth is, hol családjával egy kaszárnya első emeletén kapott szállást. A nép rendkívüli tisztelettel környezte őt, «magyar Padisah»-nak nevezte a szabadság hírneves bajnokát, ki innen is folytatta diplomáciai levelezéseit.

Szeptember 12-én már a Missisipi amerikai gőzös a Gibraltárhoz szállította kíséretével. Terve akkor az volt, hogy Amerikát és Angliát látogattja meg, hogy amott pénz szeressen egy újabb felkelés költségeire, emitt keresztül vigye a semleges magatartást, ha Magyarország újra fegyvert fog.

Arra határozta magát, hogy előbb Angliába megy. Utja valóságos diadalmenet volt. Már Gibraltárban mindenütt kiváló előzékenységet tapasztalt, az angol helyőrség katonái mindenütt katonásan üdvözölték, a kormányzó ünnepélyeket rendezett tiszteletére. Lissabonban szintén a kitüntetés mindenféle jeleivel halmozták el, csak Franciaország tagadta meg tőle, hogy földjén diadalmenetet tartson. A rendőrség megtiltotta, hogy Marseille-ban partra szálljon, mert félt a köztársasági tüntetésektől, a nép azonban csónakokon ment hozzá, hogy a hajó fedélzetén üdvözölje, sőt egy munkás a tengerbe ugrott s csaknem egy mérföldnyire uszott, hogy megláthassa Kossuthot, a népszabadság ismert nevű hőst és védőjét. Southamptonban kezdődött nyilvános ünnepeltetése, hol a nép ezrei vártak rá megérkezésekor s szokatlan lelkesedéssel üdvözölték.

Kossuth tovább utazott Londonba, hol még nagyobb ünnepélyességek vártak rá.

Egy zavaró hang vegyült csak a közös öröm és üdvözet hangjaiba, a világ legkiterjedtebb hírlapjának a Times-nak néhány cikke, melyben elítélte a nép barátjának és jogi védőjének tiszteletére rendezett tüntetéseket, miért a hírlapot a megbotránczó közönség nyíltan elégette. Anglia fővárosával versenyre szálltak az ünneplésben a vidéki városok. Birmingham, Manchester, oly fényes ünnepélyeket rendeztek Kossuth tiszteletére, mely felért a legnagyobb nemzeti ünnepélyek fényével. A vonatok még a távoli vidékekről is tömegesen szállították a közönséget az ünnepély színhelyére.

Az emigráció.

November 11-én indult el Amerikába, hova elkísérte neje, Pulszky és Pulszky né, Hajnik Pál, Bethlen Gergely s holtáig hű társa és kísérője, Ihasz Dániel.

Midőn december elején New-Yorkba megérkezett, újra kezdetét vette a sok pompa és ünnepély, melylyel az amerikai nép és kongressus vendégét e halmozták. Bejárta Amerika nagyobb városait s mindenütt lelkes szónoklatokat tartott a magyar szabadságharcz lefolyásáról, Ausztria törvényellenes eljárásáról, az oroszok fegyveres beavatkozásáról s szavait mindenütt elragadtatással hallgatták.

Néhány hónap mu va visszatért Londonba s rövid ideig tartó pihenés után felvette ismét az emigráció működésének fonalát. Teleki Lászlóval és Klapkával megalkotta az emigráció Nemzeti Igazgatóságát, mely a függetlenné teendő Magyarország diplomáciai képviselőte gyanánt működött. Alkudozásba lépett a francia császárral, hogy tőle segédhadakat nyerjen, tárgyalásokat folytatott a turini kormánnyal az olasz segédhadak iránt, népgyűléseken agitált az angol miniszterium megbuktatása érdekében, szónokolt és hírlapi izgatást fejtett ki a krimi háboru ellen és Lengyelország visszaállítása mellett.

Turinban.

A nyilvános élet tevékenysége annyira igénybe vette minden idejét Kossuthnak, hogy családját, gyermekei nevéését csaknem elhanyagolta, pedig páratlanul jó apa, gondos családfő volt. Midőn leánya, 1860-ban Pulszkyéknál beteg feküdt Turinban, maga pedig Londonban volt, Pulszkynekhoz írt leveleiben folytonos aggodalommal kérdezősködött gyermeke állapotáról.

1861-ben költözött Olaszországba, hol nem sokára nagy családi gyász érte. 1862-ben elvesztette 18 éves egyetlen leányát Vilmát s három év múlva nejét, hű hitvestársát, ki jó és balsorsban mindig híven osztozott vele. Mindkettőt Genuában temettette el az angol sirkertben. Ezután Collegno al Baracone-ban telepedett le Turin mellett, ide vonu thazafi és családi mély bánatával, hogy komoly elmélkedésben és állandó munkásságban töltse életének hátralévő idejét s keressen enyhületet bánkódó lelkének. Környezetét növére, Ruttkayné, és törhetlen hűségű társa, Ihasz Dániel, képezték, fiai csak látogatóba járhattak haza atyjukhoz, mióta pedig leghűbb barátját, Ihaszt is elszóította a halál melőle, beköltözött Turinba s itt élt egész haláláig, a munkabíró férfukor tevékenységével dolgozva kora történelmi emlékeinek összegyűjtésén.

Kossuth iratai.

Négy kötetet adott Kossuth az emigratio tevékenységéről szóló irataiból s benne a legutóbbi évtizedek történetének legbecsesebb forrásművét nyújtotta. A mű epochalis jelentőségű, noha nem egységes conceptióval bíró feldolgozott történelem, de a legfontosabb történelmi események egyes mozzanatainak oly világos magyarázatait nyújtják, hogy a majdan megírandó történelemnek is minden időre legtanulmányosabb commentárait fogja képezni.

Azonban nemcsak az anyag érdekessége kölcsönöz neki kiváló jelentőséget, hanem a forma, melyben elő vannak adva, az emlékiratok, jelentések és jegyzékek szövegezése és nyelve, mikről Kossuth egyik legnagyobb ellenfele is elismerte, hogy az európai diplomatia stilus remekei. Az a nyelv és előadás, mely a Napoleon császárral lefolyt értekezlet leírásában nyilvánul, a legnagyobb stilsták legsikerültebb művei mellé tehetők; nemcsak a magyar irodalomban állnak páratlanul, de a világ-irodalom legjelesebb írott szellemi termékei mellett megállják helyöket. Felolvasásai, miket a francia hadsereg tervezett actióba lépésekor az angol kormány lemondásra kényszerítése érdekében London, Manchester, Bradford, Glasgow népgyűlésein tartott, mind tartalom, mind előadás tekintetében a legkitűndőbbek, a miket e nemben bármely nemzet irodalmában találhatunk.

Valamennyiben szigoruan ragaszkodik tárgyához, gondosan illeszti össze az egymáshoz tartozó részeket, nem hagy hézagokat, nem részletez tulságosan, mindenütt megvan a kellő átmenet, a szoros összefüggés előzmény és következmény között, a kellő emelkedettség és választékosság kifejezéseiben, a tárgyától vett lelkesültség és ihlet, miket nem a pillanatnyi fehevülés kölcsönözött, hanem a megérielt meggyőződés szült benne.

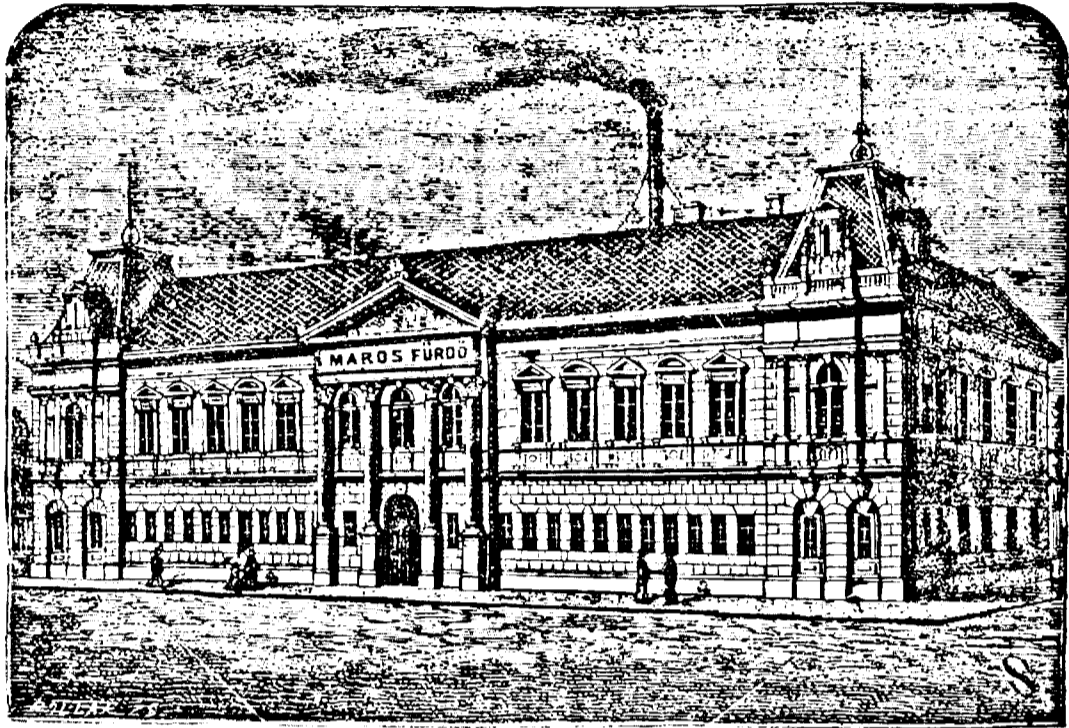
Az élvezetek egyik legolcsóbb és legkellemesebb neme, mely testünket felüdíti, zsibbadásnak induló idegeinket napi munkáink teljesítésére képebbé teszi, vérünk rendes mozgását előnyösen előmozdítja s lelkünk kedélyvilágának vidámságát kedves hangulatban tartja a „fürdés.”

A fürdés kiválólag a gőzfürdővel járó dörzsölés (Frotiren) következtében a testről a felbőr lehámlik, a bőr likacsai kitisztulnak s így lehetővé tétetik, hogy testünk, a belőle kifejlődő s egészségünkre kártékonyan ható maró, sós nedvektől megszabadítsassék azáltal egészségünk biztosittatik.

Hogy ezen önmagunk iránt tartozó kötelességünknek lehetőleg eleget tehessünk

Simay István a „Maros“-gőzfürdő tulajdonosa

a fürdési díjakat oly méltányosan állapította meg, hogy azt mindenki használhatja.

A váróteremben hideg ételek és italok mérsékelt árak mellett kiszolgáltatnak. Szűrt Maros-ivóvíz eladására le havi bérlet nyitattik. Előjegyezni a pénztárnál lehet.

Gőzfürdő.		Vizgyógy.	
Egy személy-jegy	— frt 70 kr.	Egy személy-jegy	— frt 50 kr.
10 drb bérlet-jegy	5 frt 70 kr.	30 drb bérlet-jegy	13 frt 50 kr.
Egy deák-jegy	— frt 40 kr.	Vas és mőor-fürdő.	
Uszás-tanítás.		Egy személy-jegy	1 frt — kr.
Idényjeggyel együtt	12 frt — kr.	10 drb bérlet-jegy	9 frt 50 kr.
Uszoda.		Kád-fürdők.	
Egy személy-jegy	— frt 30 kr.	Ruhával	— frt 50 kr.
4 darab bérlet-jegy	1 frt — kr.	Ruha nélkül	— frt 40 kr.
10 arb bérlet-jegy	2 frt — kr.	Villany-fürdő.	
Egy gyermek-jegy	— frt 20 kr.	Egy személy-jegy	— frt 70 kr.
10 drb bérlet-jegy	1 frt 50 kr.	10 drb bérlet-jegy	6 frt 50 kr.
Hideg és gyógy-fürdő.		Külön ruha-díjak.	
Egy személy-jegy	— frt 50 kr.	1 lepedő vagy palást	7 kr.
10 drb bérlet-jegy	4 frt 56 kr.	1 törölköző	8 kr.
30 drb bérlet-jegy	13 frt 50 kr.	Pénztárnyitás	
Massassal egy személy	— frt 70 kr.	nyáron reggeli 6 órakor. télen reggeli 7 órakor.	

A Simay-féle gőzfürdő-épületben az emeletben napos vagy hónapos szobák bérelhetők.

A t. cz. birtokos urak figyelmébe!

Aradváros központjában, a színház közelében lévő Simay-féle gőzfürdő-épület emeleti részében, több utczaí, parkettával kipedolt szoba, hónapos vagy éves bérletre szolgálattal kiadó.

A háznál van vízvezeték, szűrt Maros-víz, és télen át gőzfűtés.

9 7-12

Az olcsóság csodája!

a hol mindent fél árban lehet venni

csakis, de csakis

Kilényi R. és Társa

7, 14 és 30 kros bazárjában

a színházépületben, a 13 vértanu szobor átellenében van. 102 8-8

Iskolai táskák potom árért.

Alkalmi ajándékok

hihetetlen olcsó áron.

Gyermekjátékok majdnem ingyen.

Gyermek és férfi kalapok minden árban. Gyermek és férfi ingek, harisnyák, nyakendők, gyermekkocsik, utazó bőröndök, esernyők, stb. stb.

olcsóbban mint bárhol.

M. kir. államvasutak. Üzletvezetőség Arad.

4314 | 1. sz.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak Arad állomásán levő pályavendéglő bérletére ezennel zárt ajánlati pályázat hirdettek.

A bérlet 1894. évi május hó 1-vel kezdődik és tart ezen naptól számított három éven át, vagyis 1897. évi április hó 30-áig.

A bérleti feltételek a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének I. osztályában a rendes hivatalos órákban megtekinthetők, miért is ajánlattevőkről feltételezzük, hogy azokat ismerik és egész terjedelmükben kötelezőnek elfogadják.

Az 50 kros bélyeggel és a borítékon „Ajánlat az aradi pályavendéglő bérletére” felirattal ellátott ajánlatok lepecsételve f. évi április hó 1-én, déli 12 óráig az alólirt üzletvezetőség I. osztályánál nyújtandók be.

Bánatpénz fejében 400, azaz négyszáz o. é. forint készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb folyó évi márczius hó 31-én déli 12 óráig a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége gyűjtőpénztáránál Aradon leteendő.

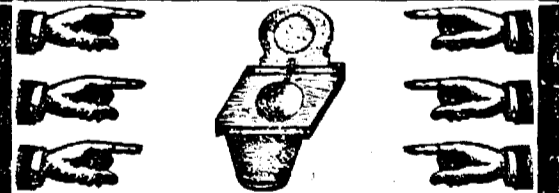
Ezen feltételektől eltérő, avagy nem a kitűzött határidőre beérkező ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

Az ajánlatok között a választás szabadon, a bérösszegre való tekintet nélkül történik.

Arad. 1894. február hó.

A m. kir. államvasutak

aradi üzletvezetősége.

Vidéki

háztulajdonosoknak

fontosak az új szabadalmazott

Closest-ülések

légmentesen zárva zománczott öntöttvas-csészével, meggátol léghuzamot és ártalmas kigőzölést, nyitott árnyékszékeknel. Fényezett üldöszkával 10 frt utánvétellel küldetik a készítő által.

Wolf Soma

budapesti vasbutor gyári rak-tára, Dorottya-u. 7/a. sz.

191 4-6

Kitünő, jó minőségű

román és műportland

CZEMENTET

szállít jótállás mellett

az aradi és csanádi egyesült vasutak cement-és agyagáru-gyára.

A legkedveltebb szoba-illatszerek,

578

u. m.:

Gyöngvirág,
Salon-bouquet,
Amour-ouet,

Orgona,
Levendula,
Kárpáti fenyő.

15 7-12

☛ Telefon-szám 147. ☛

Tea és Rum

különlegességeink nagy raktárát,
u. m.:

Caravan, Suchong, Congo,
Pecco, Mandarin és császár-
keverékek, valamint
legzamatosabb

jamaicai rumjainkat

becses figyelmébe ajánljuk.

☛ Telefon-szám 147. ☛

Kapható csakis
ARADON,

VOJTEK és WEISZ

gyógyáru-üzletében,
Andrássy-tér 14. sz.

STEIGERWALD A.

kárpitos, díszítő és bútorgyáros Aradon.

Butorraktár: Andrássy-tér 15. — Bútorgyár: P.Választó-u. 32.

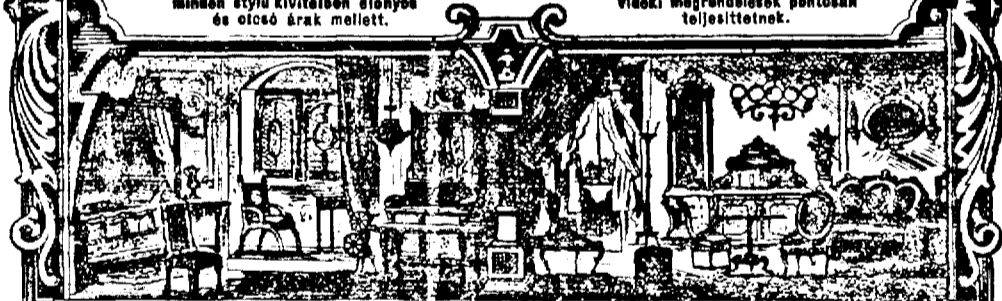
Telefon sz. 115. Ajánlja dusan felszerelt raktárát 11 6-12

salon-, ebédlő- és hálószoba-butorait,
ugyszintén a legizlésteljesebb

KÁRPITOS-BUTORAIT.

minden stílus kivételben előnyös
és olcsó árak mellett.

Vidéki megrendelések pontosan
teljesítőknek.

Háztető-lemez,
gabona-zsákok,
repcze- és vízmentes ponyvák,
gépolaaj,
gépszijjak, kötéláruk,
kitűnő minőségben és legolcsóbb ár-
ban kapható

Reich B. Károlynál

szabadság-tér 1. sz.

314 2-4

Dürr Testvérek

fűszer-, csemege-, gyarmatáru-, ásványviz- és borkereskedése
az „arany szarvashoz“ Aradon, fő-ut 2. sz. a városházzal szemben.

☛ A bőjt beáltával ☛

bátorkodunk a nagyérdemű közönség figyelmébe ajánlani a következő cikkekét, u. m. :
legfinomabb **francia sardiniát, angolnát, valódi astrahán és orsovai
nagy szemű halikrát,** nemkülönb a legfinomabb módon elkészített különféle **härin-
geket,** mindennemű **conserveket,** a legnagyobb választékban, ugyszinte

☛ valódi balatoni élő halak ☛

folyton friss állapotban kaphatók. Ajánljuk továbbá válogatott **carfoljainkat.** Naponta
friss, tisztán kezelt pusztai vaj, valódi **znaimi ugorka, bozeni beföttek**
a legnagyobb választékban. Valódi **francia pezsgó és bor, cognac.** Friss hi-
deden sajtoló lenolaj.

